

סקירה כלכלית ספרד

מעודכן לדצמבר 2010

מבנה הסקירה:

- א. תמצית
- ב.
- ב. ממשל וחברה
 - ב.1. כללי
 - ב.2. פרופיל דמוגרפי-פוליטי
 - ב.3. יחסים מדיניים ישראל-ספרד
- ג. סקירה מקרו כלכלית
 - ג.1. כללי
 - ג.2. פרופיל כלכלי
 - ג.3. סחר חוץ
 - ג.4. השקעות
 - ג.5. ליברליזציה והפרטות
 - ג.6. מו"פ
 - ג.7. חברות בארגונים כלכליים בינ"ל
- ד. ענפי המשק הספרדי
 - ד.1. ענפי יעד ליצוא הישראלי
 - ד.1.1. תקשורת
 - ד.1.2. איכות הסביבה
 - ד.1.3. אבטחה
 - ד.1.4. אבטחת מידע לסקטור הפיננסי
 - ד.1.5. ציוד רפואי
 - ד.1.6. חקלאות
 - ד.1.7. בנייה ותשתיות תחבורה
 - ד.1.8. אנרגיה
 - ד.2. ענפים אחרים
 - ד.2.1. טכנולוגיות המידע
 - ד.2.2. רכב וחלפים
 - ד.2.3. ביוטכנולוגיה
 - ד.2.4. כימיקלים
 - ד.2.5. מזון ומשקאות
 - ד.2.6. תרופות וחומרי גלם לתרופות

ג.7.2. אלקטרוניקה

ג.8.2. תיירות

ה. שיווק מוצרים ישראליים בספרד

ה.1. דרכי פעילות

ה.1.1. עסקת יבוא

ה.1.2. הסכמי הפצה

ה.3.1. הסכמי סוכנים

ה.4.1. הקמת מיזם משותף

ה.5.1. הקמת סניף או חברת בת

ה.2. תמחור ותנאי תשלום

ה.3. מכירה לממשלה

ה.4. מגבלות מכסיות ובלתי מכסיות ליצוא הישראלי לספרד

ה.5. דרישות תקינה וסימון

ה.6. איזורי סחר חופשי

ה.7. טיפים ומידע שימושי ליצואן הישראלי

ו. יחסי הסחר והכלכלה בין ישראל וספרד

ו.1. כללי

ו.2. נתוני הסחר

ו.3. תיירות

ו.4. הסכמים כלכליים ישראל-ספרד

ו.5. פעילות חברות ישראליות בספרד

ו.6. פעילות חברות ספרדיות בישראל

ו.7. לשכות מסחר דו לאומיות

ו.8. ספרד כגשר לפעילות במדינות שלישיות

ז. נספחים

ז.1. מקורות לסקירה

ז.2. תערוכות חשובות בשנת 2005

ז.3. אתרי אינטרנט שימושיים

תמצית

המשק הספרדי הוא המשק התשיעי בגודלו בעולם והחמישי בגודלו באירופה – עם כ- 12% מכלל התוצר האירופאי. השוק הספרדי מונה קהל צרכנים של כ-47 מיליון איש ברמת הכנסה שנתית לנפש כ-€23,000. החברות הגדולות של ספרד בתחום התקשורת, אנרגיה, תשתיות ובנקאות הן מובילות בעולם.

מאז ההצטרפות של ספרד לאיחוד אירופי, ובמשך יותר מעשור, כלכלת ספרד הציגה צמיחה נאה, הבולטת במיוחד על רקע ביצועיהן החלשים של כלכלות מרכזיות אחרות במערב אירופה.

אך התמונה השתנתה כאשר מגזר הבנייה, לאחר היותו מנוף לצמיחה כלכלית של ספרד התכווץ ביותר מ-30% יחסית לשנת 2006 (שיא הפעילות של התעשייה) כתוצאה מהמשבר הפיננסי העולמי.

השנה החולפת (2010) הייתה מלאה באתגרים עבור כלכלת ספרד. אחרי 15 שנים של צמיחה מתמדת של התמ"ג, מה שהפך את כלכלת המדינה לתשיעית בגודלה בעולם, נכנסה ספרד למיתון ברבעון השני של שנת 2008 שממנו עדיין לא יצאה. השיא של הצטמצמות המשק נרשם בשנת 2009 כאשר התמ"ג התכווץ ב-3.6 אחוזים. המשק גדל במחצית השנייה של 2010 ב-0.1% יחסית לתקופה המקבילה אשתקד, אך תרשם צמיחה שלילית של 0.3% עבור השנה כולה.

אבטלה גבוהה ומתמשכת (19.5% בטרימסטר ראשון של שנת 2009 ו-19.79% בטרימסטר שלישי בשנה הנוכחית) הובילה לירידה בצריכה. כתוצאה מכך, האינפלציה היתה נמוכה במהלך השנה ובסוף שנת 2009 עמדה על 0.8 אחוזים.

מס הכנסה נמוך, דמי אבטלה נדיבים וארוכי טווח- חלק מהתוכנית הממשלתית לעידוד הכלכה, יצרו גירעון תקציבי בשיעור של יותר מ-9% מהתמ"ג וחוב ציבורי יותר מ-54% לשנת 2010. יחד עם זאת, בהשוואה למדינות אחרות באירופה, 2 אינדיקטורים אלו לא כ"כ גרועים בהשוואה להן. למשל, החוב הציבורי של גרמניה בסוף שנת 2010 יגיע ל-58% מהתמ"ג, של אוסטריה ל-59%, של צרפת ל-74% ושל איטליה ל-98% מהתמ"ג. כמו כן, הגרעון התקציבי של צרפת, יוון ובריטניה עומד על 8% מהתמ"ג. המשבר הכלכלי והפיננסי ותוצאות לא ברורות של תוכנית ההבראה של ממשלת ספרד הובילו לאובדן רציני של אמון בממשלה בקרב התושבים.

ספרד מהווה חלק מהאיחוד האירופאי ומרבית פעילות סחר החוץ וההשקעות שלה נעשית עם מדינות האיחוד. אך לספרד קשרים עסקיים ענפים במדינות אמריקה הלטינית וצפון אפריקה, מהם יכולות להנות חברות ישראליות הנכנסות לפעילות בספרד.

בהקשר ליחסי סחר עם ישראל, ספרד הפכה להיות שותפה מסחרית השביעית בגודלה של ישראל בתוך האיחוד האירופי. לאחר עלייה של 25% בשנת 2008, חלה ירידה דרסטית בייצוא ספרדי לישראל שהסתכם ב- 2009 ב- 610 מיליון יורו. כמו כן, חלה ירידה ניכרת גם ביבוא ספרדי מישראל. בשנת 2009 היקף היבוא הסתכם ב-702 מיליון יורו, ירידה של כ-17%.

ישראל היא שותפת הסחר הגדולה ביותר של ספרד במזרח התיכון. עם זאת, היבוא מישראל מהווה פחות ממחצית האחוז מכלל היבוא לספרד, מה שמצביע על הפוטנציאל הרב שעדיין טמון להגדלת היצוא הישראלי לספרד.

הזדמנויות עסקיות קיימות לחברות ישראליות **בענף התקשורת**. כמו כן, בספרד מודעות גבוהה לנושא **איכות הסביבה** שבאה לידי ביטוי על ידי מתן של סובסידיה ממשלתית גבוהה לענף, והשנים האחרונות התאפיינו בהוצאות בהיקפי מיליארדי יורו בתחום טכנולוגיות איכות הסביבה, כולל אנרגיות חלופיות, מים, טיפול בשפכים והפחתת זיהום האוויר. כיום קיימת אי בהירות לגבי סקטור זה, כאשר מחד הממשלה מתכוונת לקצץ בסובסידיות הנדיבות ומאידך מבטיחה ליצור משרות חדשות בענף הקלינטק. ספרד היא מדינה אשר סובלת שנים רבות מבעיות של טרור פנימי, ובאווירת המלחמה העולמית בטרור ולאחר הפיגועים ברכבות במדריד ב- במרץ 2004 גבר הביקוש למוצרים ושירותים **בתחום האבטחה**. **מערכות המידע במערכת הפיננסית** בספרד מתקדמות ביותר ואנו מעריכים כי עדיין קיים פוטנציאל רב להטמעת חידושים ישראליים בתחום אבטחת המידע. תחום נוסף בו יש לישראל ייחוד ואנו מעריכים כי קהל הצרכנים הספרדים יהיה פתוח לקבל הוא **הקוסמטיקה**, בדגש על מוצרי ים המלח. שוק **הציוד הרפואי** המורכב ברובו מיבוא אף הוא מציע הזדמנויות רבות לחברות ישראליות בתחום. אלה הם רק חלק מהענפים בהם אנו רואים פוטנציאל רב להגדלת יצוא הישראלי לספרד. פירוט על ענפים אלו וענפים נוספים בחלק ד' של הסקירה.

ב. ממשל וחברה

ב.1. כללי

שיטת הממשל בספרד היא מלוכה פרלמנטרית. ע"פ חוקת 1978 ראש המדינה הוא המלך, אשר תפקידו לוודא כי מנגנוני השלטון והבקרה במדינה מתפקדים בהתאם לנקבע בחוקה. המלך גם ממנה באופן רשמי את בעלי התפקידים הבכירים במדינה.

חוקת 1978 אף הגדירה רשות מחוקקת, רשות מבצעת ורשות שופטת עצמאית. הרשות המחוקקת היא ה-Cortes Generales, והיא מורכבת משני בתים – הקונגרס (Congreso de los Diputados) והסנאט (Senado).

ע"פ החוקה ספרד מחולקת ל- 17 איזורים ו- 2 ערים ספרדיות המצויות בצפון אפריקה (Ceuta ו-Melilla), הקרויים "קהילות אוטונומיות", כל אוטונומיה מחולקת לפרובינציה אחת או יותר, והפרובינציות מחולקות לערים. כל אוטונומיה כר נרחב לפעולה בתחומים הכלכליים, ותקציבים עצמאיים לקידום מערכות החינוך, הבריאות, איכות הסביבה ועוד. לדבר זה יש כמובן השלכה על הפעילות הכלכלית של חברות ישראליות בספרד, ועל התנהלותן הישירה מול המחוזות השונים. האוטונומיות החשובות ביותר מבחינה כלכלית הן מדריד (שבירתה מדריד), קטלוניה (בירה ברצלונה), ולנסיה (בירה ולנסיה), חבל הבסקים (בירה בילבאו) ונבארה (בירה פמפלונה).

ראש הממשלה הנוכחי הוא Jose Luis Rodriguez Zapatero, ראש המפלגה הסוציאליסטית, ה-PSOE (Partido Socialista Obrero Español), אשר עלתה לשלטון בבחירות שנערכו ב- 14 במרץ 2004 ונבחרה מחדש ב-2008. הבחירות של 2004 התקיימו בצילם של פיגועי הטרור במדריד אשר אירעו 3 ימים בלבד לפני מועד הבחירות. מפלגת ה-PP (Partido Popular), אשר היתה בשלטון במשך 8 שנים, הינה כיום מפלגת האופוזיציה ובראשה עומד Mariano Rajoy.

ב.2. פרופיל דמוגרפי-פוליטי

המאפיינים הדמוגרפיים והפוליטיים המרכזיים של ספרד:

אוכלוסייה	: 46.951.532 (1 בינואר 2010)
שטח	: 505,988 קמ"ר. 36% צחיח, 21% יערות, 4,872 ק"מ חופים. כולל את האיים הקנריים, האיים הבלאריים והערים Melilla ו-Ceuta שבצפון אפריקה.
מדינות שכנות	: צרפת, אנדורה, פורטוגל ומרוקו.
ערים מרכזיות	: עיר הבירה מדריד (3.2 מיליון תושבים), ברצלונה (1.6 מיליון), ולנסיה (814 אלף), סביליה (703 אלף), סרגוסה (674 אלף), מלגה (568 אלף).
שפה	: קסטיליאנית (ספרדית) משמשת כשפה העיקרית, גם בעסקים(בחבל הבסקים).
שפות נוספות	: בסקית, קטלונית (באוטונומיית קטלוניה, ולנסיה ובאיים הבלאריים) וגייגו
דת	: נצרות קתולית (81% מהאוכלוסייה).

מטבע	: החל מ- 1 לינואר 2002 הורו. שער החליפין שנקבע למטבע הישן הוא 1 יורו ל- 166.386 פסטות.
שיטת ממשל	: פרלמנטרית-מלוכנית. קיימת חוקה משנת 1978.
המלך	: Juan Carlos I
ראש הממשלה	: Jose Luis Rodriguez Zapatero
מפלגות פוליטיות	: Partido Socialista Obrero Español (PSOE): (המפלגה העומדת בראש הקואליציה), Partido Popular (PP) (מפלגת האופוזיציה).
ס' רוה"מ I	: דובר ושר הפנים (אחראי גם על בטחון פנים) Alfredo Pérez Rubalcaba
ס' רוה"מ II	: ושרת הכלכלה והאוצר Elena Salgado Méndez
ס' רוה"מ III	: ושר לפוליטיקה טריטוריאלית ומנהל ציבורי Manuel Chavez Gonzalez
שרת החוץ	: Trinidad Jimenez Garcia- Herrera
שר התעשייה, המסחר והתיירות	: Miguel Sebastian
שרת הטכנולוגיה והחדשנות	: Cristina Garmendia
שרת איכות הסביבה	: Rosa Aguilar Rivero
שר התשתיות	: José Blanco López
שרת ההגנה	: Carme Chacón Piqueras
שרת התרבות	: Angeles Gonzalez
שר המשפטים	: Francisco Caamaño
שרת הבריאות	: Leire Pajín

ב.3. יחסים מדיניים ישראל-ספרד

ספרד מעורבת בכל הקשור בתהליך המדיני במזה"ת. נקודות ציון מרכזיות למעורבות זו הן ועידת השלום במדריד ב- 1991, ועידת ברצלונה ב- 1995 במהלכה נחתם הסכם האסוציאציה בין ישראל לאיחוד האירופאי, והקמת הקוורטט בעת כהונתה של ספרד כנשיאת האיחוד האירופאי במחצית הראשונה של 2002.

באופן כללי עמדתה הרשמית של ממשלת ספרד כלפי הסכסוך הישראלי-פלשתינאי תואמת את עמדות האיחוד האירופאי, דהיינו, יש למצוא פתרון בדרכי מו"מ, אשר יוביל לשתי מדינות חזיות בכבוד ובבטחון זו לצד זו.

התקשורת הספרדית בד"כ מציגה קו ביקורתי כלפי ישראל, ומציגה את הפלשתינאים כקורבנות הכיבוש והאגרסיביות הישראליים. קו מגמתי זה מחלחל בציבור הספרדי. עקב הכיסוי התקשורתי המסיבי של הסכסוך, ב שנים האחרונות מקבל הקהל הספרדי חשיפת יתר של ישראל בהקשרים הנתפסים כשליליים.

למרות הביקורת בעיתונות, לימין, לאנשי עסקים ואנשי הצבא יחס חיובי לישראל והערכה רבה ליכולת הטכנולוגית שלה.

לא מעט ספרדים, כולל פוליטיקאים, אנשי רוח, אנשי עסקים ואף עיתונאים, מבינים את התמודדותה הקשה של ישראל ואף מביעים תמיכה בה.

למרות האווירה הלא חיובית שיוצר הכיסוי התקשורתי, אנשי העסקים הספרדים עושים אבחנה בין פוליטיקה לעסקים, למוצרים ישראלים יש תדמית של איכות גבוהה וחברה ישראלית שתציע מוצרים טכנולוגיים איכותיים ורמת שירות ותמיכה נאותים צפויה לזכות לעניין רב מצד החברות ספרדיות.

ג. סקירה מקרו כלכלית

ג.1. כללי

ספרד הצטרפה ב- 1986 לאיחוד האירופאי ולשוק האירופאי המשותף. ספרד אף חברה באיחוד המוניטרי האירופאי ומתחילת 2002 המטבע הרשמי של ספרד הוא היורו. הקווים הכלליים המנחים את מדיניותה המקרו כלכלית הם אמנת מאסטריכט והקווים המוגדרים ע"י האיחוד האירופאי. משמעויות חשובות מבחינתה של ישראל לחברותה של ספרד באיחוד הן היכולת לסחור עם ספרד בתנאים מועדפים ע"פ הסכם האסוציאציה בין ישראל לא"א, האפשרות להשתמש בספרד כבסיס לפעילות בשוק האירופאי, תהליכי סחר דומים לשאר מדינות האיחוד, דרישות תקנים תואמות לדרישות האיחוד והאפשרות לשיתופי פעולה במחקר ופיתוח במסגרת קרנות הא"א.

מבנה הכלכלה הספרדית הוא של משק מפותח, כאשר כ-66% מהתמ"ג מקורו בשירותים, כ-12% בתעשייה, כ-10% בבנייה, 3% באנרגיה ורק 2% בחקלאות ואנרגיה. שער הריבית של המשק עומד במשך 18 חודשים אחרונים על 1%

לספרד קשרים מסחריים ענפיים עם מדינות אמריקה הלטינית וקשרים מסחריים טובים עם מדינות ערב בכלל ומדינות צפון אפריקה בפרט. חברות ישראליות יכולות ליהנות מקשרים אלו ע"י יצירת שיתופי פעולה עם חברות ספרדיות לפעילות במדינות שלישיות.

ג.2. פרופיל כלכלי

כלכלת ספרד שרויה כעת במיתון, לראשונה מאז שנת 1993, כאשר מגזרי הבנייה והשירותים נפגעו במיוחד מן המשבר הפיננסי העולמי. השגשוג המהיר של הכלכלה הספרדית היה מבוסס על בועת הנדל"ן שהתפוצצותה השפיעה על הכלכלה ועל החברה כולה.

לאחר הצמיחה של 0.9 אחוזים בשנת 2008, התמ"ג ירד ב- 3.6 אחוז במוצע בשנת 2009. המשבר הפיננסי הבינלאומי התרחש בו זמנית עם סיום מגמת העלייה של ענף הבנייה וכתוצאה מכך חלה עלייה חדה באחוז האבטלה שהגיעה ברבעון האחרון של שנת 2009 ל- 20% מסך האוכלוסייה הפעילה. התדרדרות המצב בשוק העבודה ועלייה ניכרת בשיעור החיסכון של משקי בית הביאו לירידה בצריכה הפרטית מצד אחד ועלייה (פי שלושה!) בצריכה הציבורית מצד שני.

יחד עם זאת, בסוף שנת 2009 נצפתה עלייה במאזן המסחרי, כאשר תרומתו לצמיחת התמ"ג עמדה על 2.8%. הצטמצמות של הגרעון המסחרי של ספרד נבעה מהאטה גדולה יותר בשיעור היבוא מאשר בשיעור היצוא כתוצאה מירידה בביקוש מקומי מאידן וירידה בסחר עולמי מאידך.

גורם מפתח להשגת שיעורי צמיחה גבוהים יותר ביצוא הוא השקעה במו"פ, שתאפשר פיתוח מוצרים בעלי ערך מוסף גבוה ויכולת תחרות בשווקים הבינ"ל. כיום, רמת ההשקעה במו"פ בספרד היא מהנמוכות באירופה ועומדת על כ- 1% מהתמ"ג, בעוד הממוצע האירופאי עומד על כ- 2% מהתמ"ג. הממשלה עושה מאמצים לעידוד ההשקעה במו"פ ומקצה משאבים רבים לנושא זה, מתוך הבנה כי זו הדרך ליצירת תשתית לצמיחה העתידית. שם נמצא גם פוטנציאל רב לשיתוף פעולה עם חברות ישראליות המתאפיינות בטכנולוגיה עילית – או לשם שיתופי פעולה במו"פ תעשייתי, או לשם קניית IP והטמעתו בחברות הספרדיות.

נוסף על כך, מערכת הבנקאית הספרדית עוברת כעת שינויים מבניים משמעותיים על מנת להגדיל נכסים ולהתמודד בצורה יעילה יותר עם הלוואות מסוכנות שניתנו בתקופת בועת הנדל"ן.

פירוט על שינויים אלה נמצאים בחלק ... בסקירה

לפי הערכה של משרד הכלכלה והאוצר הספרדי, ההשפעה השלילית של רוב מרכיביו של התמ"ג תצטמצם בשנת 2010. התאוששות והתחזקות פיננסית עולמית כמו גם שמירה על שעורי ריבית ואינפלציה נמוכים ישפיעו על מאורעות הללו. התרומה השלילית של הביקוש המקומי לתמ"ג תתרכך וההשפעה החיובית של סחר חוץ תמשיך להיות חיובית ומשמעותית. יחד עם זאת, שיפור איטי בביקוש לדיור ובהשקעה גולמית בנכסים קבועים יעכב התפתחות מצטברת של צמיחה הכלכלית הספרדית. הירידה בשיעור האבטלה ההגבוה שאליו הגיע המשק הספרדי, תהיה בעדיפות הראשונה בתוך סדר היום של מדיניות הכלכלית הממשלתית.

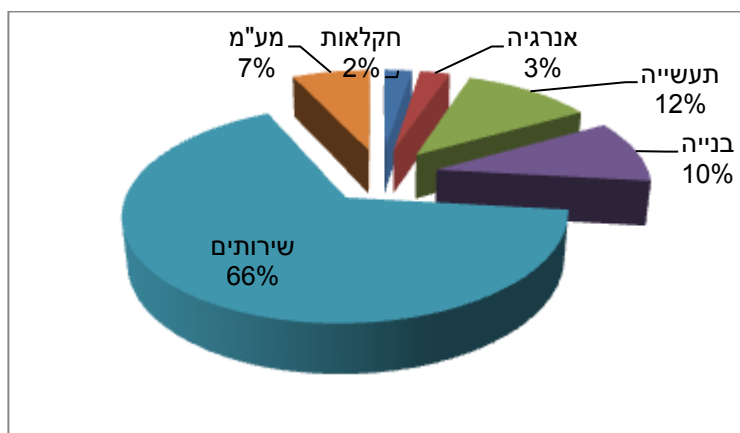
טבלה 1: אינדיקטורים כלכליים מרכזיים של ספרד

אינדיקטור/שנה	2007	2008	2009	2010 (טר. ראשון)
תמ"ג (במיליארדי יורו)	1,052	1,088.5	1,051.1	376,264
צמיחת התמ"ג	3.6	0.9	-3.6	-1.3
תמ"ג לנפש (ביורו)	22,152	24,638	22,997	22,898
ייצור תעשייתי	2.4	-7.1	-16.2	0.1
אינפלציה	2.8	4.1	-0.3	1.8
מאזן תקציבי (מיליוני יורו)	-100,689	-100,499	-53,086	
מאזן תקציבי (% מהתמ"ג)	-1.9	-4.1	-11.2	9.3
ביקוש מקומי	4.2	-5	-6.4	-2.4
צריכה פרטית	3.6	-0.6	-4.8	-0.6
יבוא סחורות	8	-4.9	-17.9	2.6
גירעון מסחרי (מיליוני יורו)	-91,116	-86,724	-45,038	-17,439
אבטלה (% מכח העבודה)	8.3	11.3	18	20.1
חסכון לאומי (% מהתמ"ג)	22.2	19.7	19.8	

* הנתונים ב- % הם שיעור שינוי לעומת שנה קודמת, אלא אם כן מצויין אחרת.

** ע"מ להגיע לנתונים ב- \$ יש לחלק הנתונים ביורו בשע"ח המופיע בטבלה.

גרף 1: מרכיבי התמ"ג



טבלה 2: התפלגות התמ"ג לפי מחוזות:

מחוז	תרומתו של המחוז לתמ"ג לאומי
Cataluña	18,6%
Madrid	18,0%
Andalucía	13,6%
Valenciana	9,7%
Vasc Country	6,2%
Castilla y león	5,3%
Galicia	5,2%
Canarias	3,9%
Castilla-la mancha	3,3%
Aragón	3,1%
Murcia	2,6%
Balears	2,5%
Asturias	2,2%
Extremadura	1,7%
Navarra	1,7%
Cantabria	1,3%
Rioja	0,7%
Ceuta	0,2%

Melilla	0,1%
Total Nacional	100,0%

ג.3. סחר חוץ

שיעור סחר החוץ במשק הספרדי (סך היבוא והיצוא) היווה בשנת 2009 49% מהתמ"ג. היבוא בשנה האמורה היווה יותר מ- 25% מהתמ"ג.

סך יבוא הסחורות לספרד הסתכם בשנת 2009 ב- 206 מיליארד יורו, ירידה של 26% לעומת 2008 מוצרי היבוא העיקריים: דלקים ושמנים (16%), מוצרים כימיים (14%) ציוד וחלקים לכלי רכב (7%) כלי רכב (7%), תכשירי אופנה (5%), מכשירים אלקטרוניים (5%), מוצרי ברזל ופלדה (3%) טלקום (3%), ציוד רפואי (2%), מוצרים פרמצבטיים (2%) היצוא הספרדי הסתכם בשנת 2009 ב- 159 מיליארד יורו, ירידה של 17% לעומת 2008.

מוצרי היצוא העיקריים: רכבים (15%), מוצרים כימיים (13%), תוצרת אופנה (8%), ציוד וחלקים לכלי רכב (7%) פירות וירקות טריים (7%), כלי בית (6%) ומוצרי ברזל ופלדה (4%)

שותפות הסחר העיקריות של ספרד הן מדינות הא"א, אשר היוו בשנת 2009 יעד ל- 68% מהיצוא הספרדי ומקור ל- 58% מהיבוא לספרד. יעדי היצוא העיקריים בא"א היו צרפת, גרמניה, איטליה, פורטוגל ובריטניה, ומקורות היבוא העיקריים בא"א היו גרמניה, צרפת, איטליה, בריטניה והולנד. ארה"ב היוותה בשנה זו יעד ל- 4% בלבד מהיצוא ומהיבוא הספרדי, מדינות אמל"ט אף הן 5% מהיצוא ומהיבוא ומדינות אסיה 7% מהיצוא ו- 17,5% מהיבוא.

ג.4. השקעות

השקעות זרות בספרד:

. ב-2009 סה"כ ההשקעות זרות שנכנסו לספרד הסתכמו ב- 14.6 מיליארד יורו, ירידה של 62% לעומת 2008. ירידה זו מייצגת כ- 1,4% מהתמ"ג הלאומי לראשונה, בשנת 2009, בראש הרשימה של המשקיעים הזרים עמד איחוד האמירויות הערביות (28.3%). יחד עם זאת, מקורם של רוב ההשקעות הזרות היה במדינות הא"א (הולנד (22.3%), לוקסמבורג (10.4%), צרפת (9,7%), בריטניה (4,2%) וגרמניה (4.1%).

רוב ההשקעות הזרות בשנה אחרונה היו בזיקוק נפט (28.3%), תקשורת אלוטית (10,2%) שירותים פיננסיים (10.6%) ורכב (5,4%)..

השקעות ספרדיות בחו"ל:

בשנת 2009 הסתכמו ההשקעות הספרדיות בחו"ל ב-17.2 מיליארד יורו, ירידה חדה של 60.4% לעומת 2008 בה הן הגיעו ל-43.5 מיליארד יורו. ירידה זו מייצגת 1.6% מהתמ"ג הלאומי. יעדי ההשקעה העיקריים של החברות הספרדיות בשנת 2009 היו ארה"ב (35,7%), בריטניה (20,5%), ברזיל (7%) ושוויץ (3,4%).

תחומי ההשקעה הם שירותים פיננסיים (52%), אנרגיה (18%), תעשיית הייצור (10,5%), אוצרות טבע (4,5%).

ג.5. ליברליזציה והפרטות

בתחום השקעות זרות נכנסות אין הגבלות מהותיות מעבר לתחומים הנוגעים לבטחון הלאומי. קיימת ליברליזציה מלאה של תנועות הון מהמדינה ואליה.

מאז הקמת המועצת ליעוץ ב-1996 (Consejo Consultivo de Privatizaciones) ביצעה ממשלת ספרד תהליך הפרטה (מלאה או חלקית) של 61 חברות ציבוריות, תהליך אשר הכניס לקופת המדינה כ-34 מיליארד יורו המהווה 4,5% מתמ"ג ופתח את הכלכלה הספרדית. בין ההפרטות הגדולות ניתן לציין את טלפוניה בתחום התקשורת, איבריה בתחום התעופה ואת גז נטורל ורפסול בתחום האנרגיה.

כמו כן, קרן המטבע הבינלאומית העבירה המלצה לאחרונה לשנות את חוק הבנקים לחסכון (Cajas de Ahorro) במטרה שתתאפשר הפרטה ומסחר בבורסה של הבנקים היותר גדולים ובעלי יכולת התשלום כמו, לדוגמא, Caja Madrid ו-La Caixa.

ג.6. המגזר הפיננסי

מבנה המגזר:

מערכת הבנקאות הספרדית מורכבת מ-3 קבוצות של ישויות אשראי:

1. בנקים, בנקים לחסכון (Cajas de ahorro), וקואופרטיבים של אשראי
2. מוסדות למימון אשראי (Establecimientos Financieros de Credito)
3. המכון הרשמי לאשראי (Instituto de credito oficial - ICO)

הקבוצה הראשונה של ישויות מהווה את מערכת הבנקאית במובן הצר, כיוון שיש לה אישור בלעדי לגיוס קרנות לפרעון מהציבור בצורה של הפקדה כספית.

הקבוצה השניה, אשר מורכבת ממוסדות של מימון האשראי (EFC) אינה מגייסת פקדונות מהציבור. פעילויות העיקריות הן הנפקת הלוואות בכרטיסי אשראי והלוואות מיידיות, מתן ערבויות והתחייבויות.

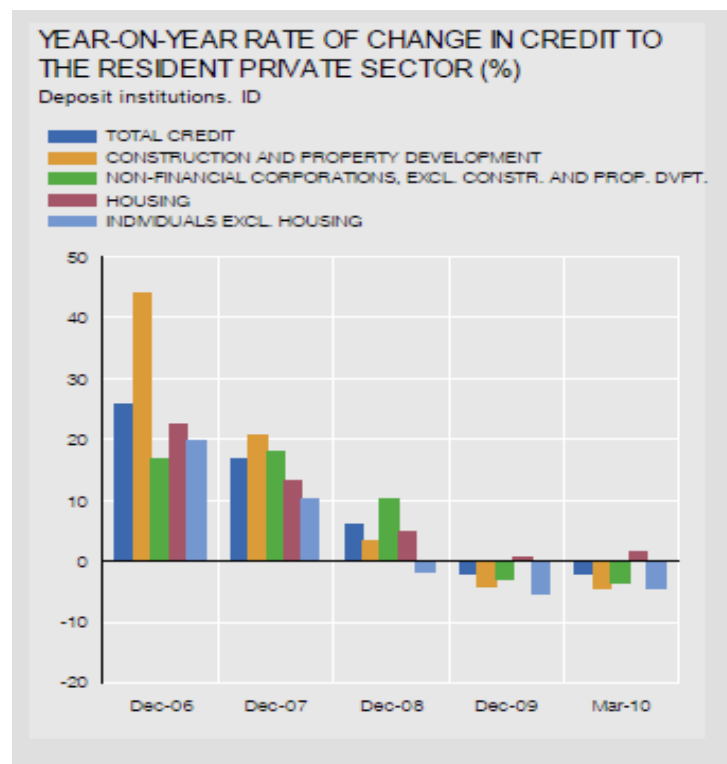
באשר ל-ICO שנמצאת תחת שליטה של משרד האוצר הספרדי, תפקידיה מורכבים ממיתון השפעות שליליות של משבר כלכלי, אסונות טבע או מצבים דומים, ומתמיכה בפרוייקטים שונים של השקעות של חברות ספרדיות.

כל מוסדות האשראי כפופים לפיקוח ושליטה של הבנק המרכזי הספרדי (BDE). לבד מתמיכה בפעילות הסדירה ויציבותה של מערכת הבנקאות, ה-BDE מנהל את יתרות מטבע החוץ והמתכות היקרות אשר לא הועברו לבנק המרכזי האירופי, מנפיק מטבעות ומסדיר את מערכת המזומנים במשק.

המשבר הפיננסי ואמצעי התמיכה למגזר:

היות והמיתון הכלכלי גרם לביקוש קטן יותר של אשראי, מגמת הירידה של מתן האשראי למגזר הפרטי נמשכת. בנוסף, מוסדות פיננסיים מהדקים את הסטנדרטים למתן האשראי גם לחברות שכן מבקשות וזקוקות לו, עקב הידרדרות יכולת ההחזר של לקוחותיהם.

גרף 2: שיעור השינוי במתן הלוואות למגזר הפרטי



כמו כן, נצפתה עלייה דראסטית בנכסים מסוכנים (doubtful assets) (45.3% בדצמבר 2009 לעומת התקופה המקבילה אשתקד ו-23% במרץ לעומת תקופה מקבילה אשתקד) במיוחד בהלוואות לענפי הבנייה המצב הוביל לכך שהבנקים הספרדים נכנסו לחובות והתחילו להגביר מאמציהם למשיכת פקדונות למימון הן מתאגידים לא פיננסיים, והן מהבנק המרכזי האירופי, אך שנתיים לאחר תחילת המשבר הפיננסי העולמי מערכת הבנקאות הספרדית טבעה בבעיות של נזילות ומימון יחד עם הידרדרות במצב הנכסים. חזרה של מוסדות פיננסיים למסלול הרווחיות לטווח הבינוני מצריכה התארגנות חדשה של מערכת הבנקאות ויישום אסטרטגיית התמיכה באירגונים האלה.

כתוצאה מכך, נוצרה קרן לארגון מחדש של המערכת הבנקאית¹ (FROB). מטרתה לנהל תהליכים של התארגנות חדשה של מוסדות האשראי ולחזק משאביהן. ההון ההתחלתי של קרן זו עמד על 9 מיליארד יורו, כאשר 6.8 מיליארד מקורם בתקציב המדינה 2.21 מיליארד בקרן לערבות בנקאית. נכון לעכשיו המגזר הפיננסי נמצא בתהליכים של אירגון מחדש ובבסיסו מיזוגים של בנקים לחיסכון. עכב כך, ולפי הערכה של מומחים בתחום הפיננסי, ייעלמו 25 מתוך 45 בנקים לחסכון עם צימצום של עד 18% של צוות העבודה.

חסר לי משהו על הבנקים (להבדיל מה cajás) הבין לאומיים. סנטנדר ו BBVA למשל, הם מהבנקים המובילים בעולם, עם פעילות במדינות רבות (ואולי יש עוד שאיני יודעת את הפרטים עליהם!). צריך לכתוב על זה כי אחרת מצטיירת תמונה מוטעית של המערכת הפיננסית בספרד כמערכת חלשה מה שלא נכון. למרות המצב, ישנם בנקים ספרדים המובילים בעולם כמו סנטנדר ו-BBVA.

- סנטנדר (Santander), הבנק הראשון בגודלו בספרד והרביעי בעולם, עם מעל ל-150 שנות תפעול. לאורך השנים הבנק עבר מיזוגים וקניות של בנקים אחרים (לדוגמה בנק למתן אשראי- בנסטו) וכיום לסנטנדר יותר מ-11 אלף סניפים באירופה, מדינות אמל"ט וארה"ב. בשנת 2009 הרווחים של קבוצת סנטנדר הסתכמו ב-4.9 מיליארד יורו.

- BBVA, הבנק השני בגודלו בספרד שנוצר ב-1999 כתוצאה מאיחוד מספר בנקים ספרדים. המטה נמצא בבירת חבל הבסקים, בילבאו, אך רוב הפעילות הפיננסית מתרכזת במדריד. כבר מתחילת שנות אלפיים הבנק התחיל להתרחב ולרכוש בנקים בדרום, מרכז וצפון אמריקה וכעת ל-BBVA מאות סניפים ביותר מ-30 מדינות והוא הולך וממשיך לנקוט באסטרטגיית הרחבה וגיוון ההשקעות. לאחרונה, התקשורת הספרדית חוספת את תהליך של כניסה לשוק הטורקי ורכישה של

¹ El Fondo de Reestructuración Ordenada Bancaria

25% של בנק גרנטי על ידי BBVA בשנת 2009 רווחים נטו של BBVA הסתכמו ב-4.2 מיליארד יורו, 16% פחות מהשנה הקודמת.

ג.7. החוב הציבורי

ב-28 באפריל 2010. הפחיתה שנית סוכנות דירוג האשראי Standard & Poor את דירוג האשראי עבור חובותיה ארוכי הטווח של ספרד ברמת דירוג אחת: מ-AA+ ל-AA, וזאת לאחר הפחתה קודמת בינואר 2009 מרמת הדירוג המקסימלית. יתרת החוב הממשלתי ב-2009 עלתה בכמעט 117 מיליארד יורו, בהשוואה ל-51.3 מיליארד יורו בלבד ב-2008 ומהווה 8% מהתמ"ג. לפי התחזית של הנציבות הארופית, החוב הלאומי של ספרד יגיע ל-10.1% מהתמ"ג בשנת 2010 ו-9.3% ב-2011. כמו כן, הנציבות דרשה מספרד להוריד את החוב עד ל-3% מהתמ"ג עד 2013 והציעה לנקוט ברפורמות בתחום הבריאות, פנסיה והוצאות של המגזר הציבורי המחוזי. לפיכך, מחזות ספרדיים חייבים להחזיר לממשל המרכזי החל משנה נוכחית (2010) 5,5 מיליארד יורו- ההפרש בין מה שקיבלו בשנת 2008 למה שהצליחו לגבות עד כה.

יחסים כלכליים בין המחוזות לממשל המרכזי

מנגנון החזר הכספים מהמחוזות לממשל המרכזי בנוי מתחזית של הכנסות כספיות לכל מחוז, אשר מופיע במאזן התקציבי המחוזי-"חובות להחזיר". שנתיים לאחר מכן ועם ספירת הכנסות ממסים נעשה חישוב של פער בין ההכנסות המחוזיות בפועל לבין הסכום שנמסר לשלטונות המחוזיים. במידה והפער הינו לטובת המחוזות, דהיינו הסכום שנגבה על ידם גבוה מהסכום שקיבלו מהממשל המרכזי, יוחזר ההפרש לרשות המחוז. במקרה הפוך, כאשר ההכנסות ממסים פחותות מהסכום הניתן, יחזירו הרשויות את ההפרש.

ולמרות הכל, לפי דבריו של הבכיר של הבנק להשקעות האמריקני JPMorgan Asset Management (אחד הקניינים של החוב הלאומי הספרדי), ספרד לא תחלוק בגורלה של אירלנד או יוון עקב הפוליטיקה הפיננסית הנכונה של הממשל המרכזי של ספרד. התחזית שנותנת חברת ההשקעות זו לבנקים לחסכון הנה יכולת המימון העצמית בעוד כ-18 חודשים (נכון לנובמבר 2010). רוברט מיקלה, מנהל מחלקת הנכסים הקבועים הבינלאומיים מתייחס לגיוס מזומנים על ידי הבנקים וממליץ להיזהר מלשלם 4% על פקדונות. ההמלצה היא ריבית של 2% המקובלת במדינות האיחוד האירופי.

ג.8. שוק העבודה:

שיעור האבטלה בספרד הוא הגבוה ביותר בא"א ועמד על 20.1% ברבעון הראשון של 2010 לעומת 18% ברבעון שקדם לו.

לפי הנתונים האחרונים של המכון לסטטיסטיקה האירופי Eurostat, מספר המובטלים עמד בחודש מרץ על 4,5 מיליון בני אדם.

שעור האבטלה הגבוה נובע ממספר סיבות:

- משבר במגזרים עתירי כוח העבודה, כמו בנייה, רכב ושירותים (תיירות)
- קושי בחיפוש העבודה של המובטלים ממגזרים אלו עקב הכשרה ספציפית והשכלה נמוכה
- מספר גבוה של חוזים זמניים מקל על פיטורין וכתוצאה מכך משפיע על שעור האבטלה
- אחוז החוזים למשרה חלקית נמוך מהמוצע האירופי ומעכב את השילוב של נשים בשוק העבודה.
- שעור הביטוח הלאומי שמשולם על ידי מעסיקים הינו מעל הממוצע של האיחוד האירופי

החל מחודש ינואר 2010 הממשל הספרדי מוציא כמאה מיליון יורו חודשיים להארכת הסובסידיות למובטלים שסיימו את תקופת הזכאות לדמי אבטלה, בשווי של 420 יורו לבן אדם. בסוף חודש אוגוסט הסכום הכולל יעלה על שני מיליארד יורו.

נכון לעכשיו, ממשלת ספרד מנהלת משא ומתן עם וועד העובדים בנוגע לרפורמה של שוק העבודה, וזאת בכדי להגמיש את שוק העבודה ולהתגבר על חלק מהבעיות שצוינו לעיל. ההצעה הממשלתית כוללת הפחתה של שעות העבודה, אפשרות של פיטורים על בסיס בעיות כלכליות של מעסיק, עידוד העסקת נוער וחישוב של פיצויים של 33 ימים בשנה במקום 45 ששולם עד עתה

ג.9. רמת הבטחון של הצרכן:

למרות הבעיות הכלכליות של ספרד, רמת הבטחון של הצרכן הספרדי ממשיכה דווקא לעלות מדי חודש בחודשו. האינדיקטור המשמש להערכת הציפיות ביחס לעתיד הכלכלי עמד בחודש אפריל 2010 על ציון של 78.2, והיווה עלייה של 5.5% ברמת בטחונו של הצרכן באווירה הכלכלית הקיימת יחסית התקופה המקבילה אשתק"ד. נתון זה מהווה המשך למגמה זו של עלייה באופטימיות הצרכנים הנמשכת כבר מעל לשנה (עלייה של 16.3% בשנה אחרונה, 2009). שיפור בבטחונו של הצרכן צפוי לגרום להגדלת הצריכה הפרטית וכתוצאה מכך הגדלת התמ"ג.

ג.10. תגובתה של ממשלת ספרד למשבר הנוכחי.

על מנת להבריאה את כלכלת המדינה, להוריד את הגירעון התקציבי ולהחזיר את אמון המשקיעים לשוק הספרדי, ממשלת ספרד יצאה עם תוכנית קיצוצים הכוללת את האמצעים הבאים:

- **השכר של עובדי הממשלה** (4 מיליארד יורו סה"כ) יתחיל להצטמצם במוצק ב-5% (בין 2% ל-8%) החל מחודש יוני של השנה הנוכחית 2010. הקיצוצים, שבין 36 ו-220 יורו לחודש יחושבו לפי משכורת הבסיס של הפקיד. כמו כן, שכר הבכירים בממשלה יופחת ב-15%.
- **תשלומי פנסיה**, למעט תשלומי מינימום (1,3 מיליארד יורו), לא יתוקנו כלפי מעלה מחדש בשנה 2011, אלא אם האינפלציה תעלה ביותר מ-1%.
- הממשלה תבטל את אחד מ"כוכבי" המדיניות הסוציאליסטית שלה: **הצ'ק לכל תינוק שנולד** (1,5 מיליארד יורו) שניתן עד היום בסכום של 2.500 יורו יבוטל ב-1 לינואר 2011 עקב היותו הוצאה ניכרת לממשלה בלי להניב תוצאות חיוביות—
- **סיוע ממשלתי לשיתוף הפעולה ולפיתוח**, אשר ספרד מעניקה למדינות מתפתחות, יצטמצם ב-600 מיליון יורו בין השנים 2010 ו-2011, וזה בנוסף לקיצוץ קודם של 1% ב-2009. אף על פי כן, ספרד ממשיכה להיות התורמת השישית בגודלה לסיוע הרשמי לפיתוח (Official Development Aid) בין חברי ה-OECD.
- הצימצום המירבי (יותר מ-6 מיליארד יורו) יהיה **בהשקעות בעבודות ציבוריות**, כאשר לא יבוטלו פרויקטים שזכו במכרז, אך ביצוע כולן יידחה בין חצי שנה לשנה;
- יופחתו **הוצאות המדינה על תרופות**. בכך ספרד מקווה להביא לחסכון ציבורי שנתי של כ-1.5 מיליארד יורו. זאת, לצד קיצוץ נוסף של כ-1.3 מיליארד יורו בתקציב כלל מערכת הבריאות.

הממשלה המרכזית של ספרד נתנה הוראה לרשויות מחוזיות לקצץ בעלויותיהם עד 1.2 מיליארד יורו בשנתיים הקרובות.

ג.11. התייחסות למשבר הכלכלי הספרדי וצעדים ממשלתיים לשיפורו מאת הגורמים הפיננסיים המובילים:

1. בנק ההשקעות האירופאי (European Investment Bank)

כחלק מההתמודדות של השוק המשותף עם המשבר הכלכלי בספרד, הבנק האירופי להשקעות העניק הלוואה של כ-400 מיליון יורו לרשויות המקומיות ולבנקים האזוריים לחיסכון, על מנת לקדם ולסייע לעסקים קטנים ובינוניים.

מטרת ההלוואה שעומדת לרשות החברות למשך שנתיים (2009-2011) הינה מימון פרויקטים תעשייתיים קטנים ובינוניים שיובילו להעלאת התפוקה, שיפור במצב תעסוקתי ויעול בשימוש אנרגטי. עסקים בתחומים הבריאות והחינוך יוכלו גם כן להנות מהלוואה זו.

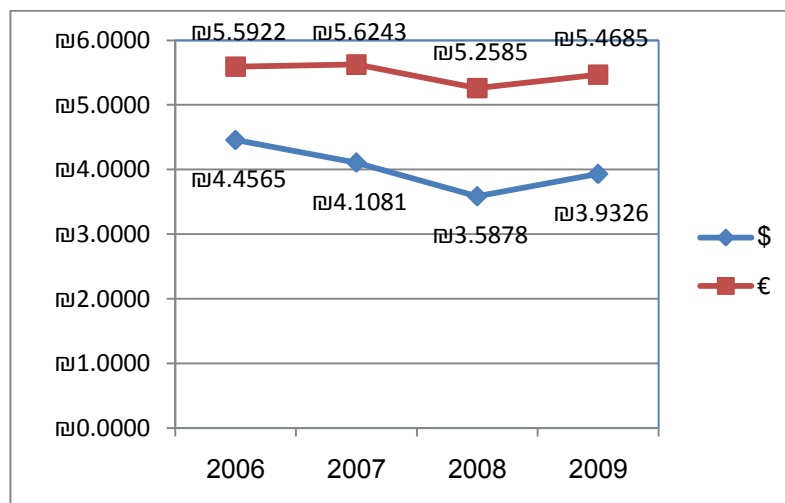
2. קרן המטבע הבינלאומית (International Monetary Fund)

קרן המטבע הבינלאומית הוציאה ב-24 למאי 2010 המלצות לממשל הספרדי כדי להתמודד עם המשבר הכלכלי בו שרויה ספרד כשנתיים. ביניהן:

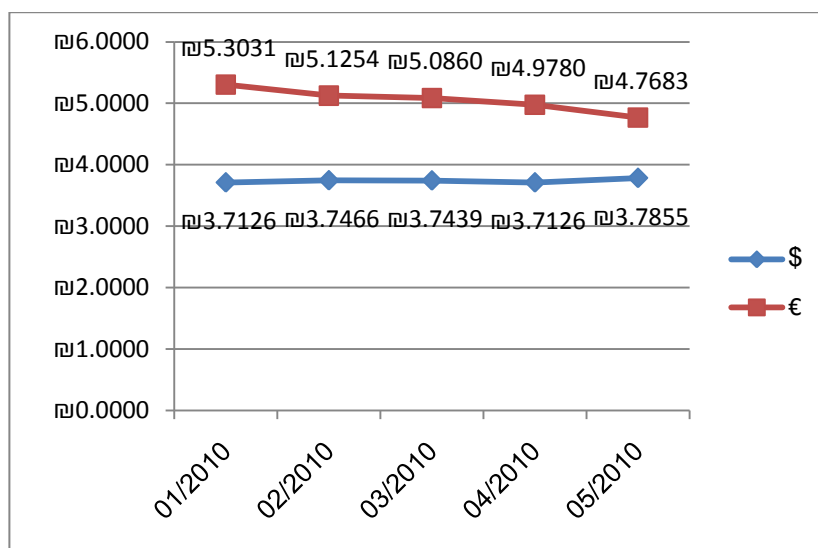
- **הגמשת שוק העבודה** – ע"י עידוד הקביעות של שכירים והורדת פיצויים בעת פיטורין לרמת הממוצע האירופי, ההמלצה שממשלת ספרד עומדת ליישם כבר השנה על ידי שינוי בחוק העבודה שהושר על ידי נקונגרס הספרדי ב-9 לספטמבר 2010
- **עידוד שוק הדיור** – הפחתת הטבות לקניית דירה ועידוד שכירות.
- **צמצום בגירעון התקציבי** – הורדת משכורות במגזר הציבורי, בו נקט הממשל המרכזי על מנת לצמצם בחוב הציבורי ב-5% מתמ"ג. בנוסף הארגון רואה בעין יפה את רפורמה במגזר הגימלאי והעלאת גיל הפרישה עד ל-67
- **רפורמה בסקטור הפיננסי** - בין השאר הפחתת התלות של הבנקים לחסכון בממשלה ושיפור יכולתם לגייס בעצמם הון חיצוני.

ג.12. שער חליפין

גרף 3: שערים יציגים למטבעות חוץ – ממוצעים בין השנים 2006-2009



גרף 4: שערים יציגים למטבעות חוץ - ממוצעים – שנת 2010



ג.13. מו"פ

ספרד נמצאת בתחתית הרשימה של הא"א בנושא השקעות במו"פ. לעומת היקף השקעות במו"פ ממוצע של כ-1.83% מהתמ"ג בא"א בשנת 2008², ספרד עמדה על היקף של כ-2% מסך התמ"ג. בנוסף, ההשקעות במו"פ משתנות לפי הקהילות המחוזיות, לדוגמא מדריד וחבל הבסקים משקיעות כ-2% מהתמ"ג שלהן, בזמן שהשקעתן של אסטוריאס, אקסטרמדורה ומורסיה לא מגיעות ל-1% מהתמ"ג.

טבלה 3: השוואתית להשקעות מחוזיות במו"פ

מחוז	השקעה במו"פ לשנת 2008 ³ (באלפי שקלים)	% מהתמ"ג המחוזי
Madrid	3.892.147	2,00
Vasc Country	1.345.572	1,96
Navarra	358.665	1,92
Cataluña	3.286.376	1,61
Castilla & león	739.944	1,26
Valencia	1.113.507	1,05
Galicia	584.213	1,04
Andalucía	1.538.947	1,03

² הנתון האחרון של מכון לסטיסטיקה הספרדי
³ הנתון האחרון של מכון לסטיסטיקה הספרדי

Aragón	352.376	1,03
Cantabria	140.792	1,00
Rioja	81.001	1,00
Asturias	229.678	0,96
Extremadura	156.4	0,86
Murcia	243.521	0,86
Castilla-la mancha	265.742	0,72
Canarias	268.834	0,62
Balears	97.385	0,35
Ceuta & Melilla	6.292	0,20

מטרת איחוד הארופי שנקבעה ב"אסטרטגיית ליסבון" לשנת 2010 הייתה להוציא כ-3% מהתמ"ג של הא"א, אשר לספרד הופחתה ל-2%. כמו כן נקבע כי שני שלישי מאותן הוצאות ימומן על ידי המגזר הפרטי. המטרה הינה קשה להשגה הן בגלל המשבר הכלכלי, הן בגלל הקיצוצים בתחום המחקר בספרד. בנוסף, מחסור במנטליות של חדשנות בסקטור הפרטי מאט עוד יותר את קצב הגידול הרצוי בהשקעות. חברות ישראליות אשר ימצאו שותף ספרדי למו"פ ימצאו במרבית המקרים סיוע ממשלתי בקלות יחסית, ושת"פ עם חברה ספרדית מובילה, יאפשר לחברה הישראלית גישה לשוק של כ-47 מיליון איש וגישה נוחה יותר לשוק האירופאי בכללו.

ארגון CDTI (Centro de Desarrollo Tecnológico Industrial), שכפוף למשרד המדע והחדשנות (CDTI מקביל למדען הראשי במשרד התמ"ת בישראל) מהווה מרכז לעידוד שיתופי הפעולה הלאומיים והבינ"ל במו"פ של החברות הספרדיות ברמת הממשל הלאומי. כמו כן, קיימים אירגונים המקבילים לו ברמת מחוזות, לדוגמא IMADE במחוז מדריד, IDEA באנדלוסיה ו-ITC באיים הקנריים. בנוסף, במקביל למשרד הטכנולוגיה והחדשנות שהינו לאומי, קיימים משרדי מו"פ ברמת מחוזות, לדוגמא Consejería de Innovación, Ciencia y של מחוז מדריד, Consejería de Economía y Hacienda של אנדלוסיה ו-Consejería de Industria, Comercio e Innovación של מחוז וולנסיה

רשת תשתיות המו"פ בספרד כוללת, מרכזים טכנולוגיים, פארקים טכנולוגיים ומרכזים להטמעת תוצאות מחקר מדעי בתעשייה.

המרכזים הטכנולוגיים הם גופים פרטיים ללא כוונת רווח, אשר מסייעים ומכוונים חברות העוסקות במו"פ, בעיקר חברות קטנות ובינוניות. כיום קיימים 61 מרכזים טכנולוגיים המאוגדים תחת (Federación) FEDIT (Española de Entidades de Innovación y Tecnología). המרכזים להטמעת תוצאות מחקר מדעי בתעשייה (OTRI) (Offices for the Transfer of Research) (results to the Industry), מפיצים לתעשייה תוצאות מחקריות של האוניברסיטאות השונות. בכל אוטונומיה קיים לפחות OTRI אחד הקשור לאוניברסיטאות האיזוריות.

הפארקים הטכנולוגיים מספקים מקום מפגש להעברת טכנולוגיות ומידע בין אוניברסיטאות, גופי מחקר, חברות ודרישות השוק. כיום קיימים כ-80 פארקים טכנולוגיים פעילים המאוגדים ב- (Asociación APTE (de Parques Científicos y Tecnológicos de España. בד"כ הפארקים מתמחים ענפית, בהתאם להתמחות הענפית באיזור בו ממוקם הפארק.

בחודש יוני 2005 הוצגה **התכנית Ingenio 2010**, אשר מטרתה היא עידוד המו"פ לשנים 2005-2010, כאשר לתכנית מוקצים משאבים של יותר מ-8 מיליארד יורו לשנים הקרובות. התכנית כוללת הקמת מרכזי מחקר, תוספת משרות חוקרים והגדלת התרומה הכספית של סקטור הפרטי עד ל-55%. התכנית מציבה לה כמטרה כי מרמת השקעה נוכחית במו"פ של מעט יותר מ-1% מהתמ"ג, בשנת 2010 תגיע רמת ההשקעה ל-2% מהתמ"ג.

התכנית Ingenio 2010 נתנה בסיס **לתכנית לאומית לעידוד המו"פ 2008-2011** בעלת תקציב של כמעט 4 מיליארד יורו. התוכנית מתרכזת בפעילות סימולטנית בארבעה כיוונים המוגדרים מראש:

1. יצירת ידע ויכולות טכנולוגיות ומדעיות הן במגזר הציבורי והן בפרטי באמצעות תוכניות לימוד וקורסי השתלמות שונים.
2. קידום שת"פ במו"פ אשר מתרכזת ביצירת השת"פ בין אוניברסיטאות וחברות פרטיות במרחב לאומי ובינלאומי.
3. פיתוח וחדשנות טכנולוגית במגזר הפרטי במטרה להגביר תחרותיות של החברה הספרדית בשוק הטכנולוגי העולמי.
4. פעילויות אסטרטגיות בתחום אשר מתבססות על יישום המחקרים שנעשו עד כה על מנת לשפר ולתרום לחיי החברה הספרדית.

השקעות במו"פ מאת המגזר הפרטי בספרד

לפי דירוג של 1400 חברות המשקיעות הגדולות ביותר במו"פ, שפורסם ב-3 לנובמבר 2010 על ידי הנציבות האירופית, עולה כי היקף ההשקעות במו"פ של החברות המובילות באיחוד ירד ב-2,6% בשנת 2009. עם זאת, המשקיעים העיקריים הספרדיים העלו את השקעתם ב-15,4% (למרות שמכירותיהן ירדו ב-6,4%).

חלקו המשמעותי של הצמצום הדרסטי בהשקעות במו"פ, מקורו במדינות מפותחות כגון גרמניה (2%) וצרפת (4.5%), בעלות תעשיות רכב גדולות בהן הצטמצמה ההשקעה. מדינות נוספות שהורידו את אחוזי ההשקעה שלהן במו"פ הן פינלנד (6%) ושוודיה (6.6%), אשר הורידו את השקעתם במקטע התעשייתי המרכזי שלהן- תעשיית המחשבים.

בניגוד לאמור לעיל, המשקיעים העיקריים במו"פ בספרד העלו את השקעתם. בין החברות נמנות טלפוניקה (16%), אקסיונה (29% - טכנולוגיות בתחום האנרגיה) ובנק סנטנדר (18%).

בהקשר לזה כדאי להזכיר את תמהיל הכללי של החברות הספרדיות כאשר 95% של החברות בספרד הנן חברות קטנות ו-5% חברות גדולות ורב לאומיות. מכאן נובעת השונות הגדולה של השקעה במו"פ, כאשר החברות הקטנות משקיעות מאט מאוד והגדולות משקיעות הרבה יחסית.

14.ג. פרויקטים לאומיים בעלי השקעות גבוהות

1. בניית קו לרכבת מהירה Madrid- Alicante

הפרויקט כולל הקמת קו מהיר בין מדריד לאליקנטה עם הסתעפות למורסיה, כולל בניית תחנה נוספת באלבסטה שבמחוז קסטיליה לה מנצ'ה. מצופה שהקו החדש יעודד את המשתמשים לעבור מכבישים וצורות אחרות של תחבורה אל הרכבת, וכתוצאה מכך יביא ליתר בטיחות, נוחות, חיסכון בזמן בנסיעות בין מדריד לדרום מזרח ספרד, וכן להשפעה חיובית על איכות הסביבה. עלותו הכוללת של הפרויקט תסתכם בכ- 3 מיליארד יורו. גם במקרה זה, הבנק האירופי להשקעות יממן חלק ניכר של הפרויקט (כ-34%).

2. פרויקט השקעה AVE Valladolid – Burgos

מדובר בפרויקט בניית תשתיות חדשות לרכבת מהירה בין וואיאדוליד ובורגוס. אורכו של הקו החדש הנו 105 ק"מ. העלות הכוללת של הפרויקט עולה על 1,5 מיליארד.

3. פרויקט באיכות הסביבה ויערות במחוז אנדלוסיה (2010-2014)

מטרת התכנית הינה לשפר את איכות הסביבה ושמירה על המגוון הביולוגי באזור מחוז אנדלוסיה שבדרום ספרד. הפרויקט יתמוך במספר רב של פעילויות בתחומי הייעור, מניעת שרפות, פיתוח תשתיות היער ושמורת הטבע.

בין השאר, ייבנו מתקני כבאות חדשים על מנת למזער שרפות של כ- 20 אלף הקטאר ולתמוך בייעורם של כ- 10,000 הקטאר נוספים.
עלות הפרויקט - 1,3 מיליארד יורו.

4. תוכנית ההשקעה **Cataluña Infraestructura Regional**, ביוזמה של הרשות המחוזית **Generalitat de Cataluña**

מטרתה של התכנית ההשקעות "אחדות חברתית של קטלוניה 2009-2012" הינה לתרום לחידוש הצמיחה הכלכלית וליצירת מקומות עבודה חדשים באזור, באמצעות קידום ופיתוח של תשתיות והון אנושי. השקעת הפרויקט מיועדת לתחומים הבאים: (i) כלכלה, (ii) בריאות, (iii) חינוך, (iv) מורשת ותרבות (V) התחדשות עירונית, (vi) תחבורה ותשתיות (z) איכות הסביבה.
עלותו הכוללת של הפרויקט מוערכת בכ- 1.1 מיליארד יורו, אשר בחלקו ממומן על ידי רשויות מקומיות וגורמים שלישיים (third parties) ובחלקו (עד 50% מסך ההשקעה המקומית) על ידי הבנק להשקעות האירופי.

5. פרויקט ההשקעה של רשות התעופה הספרדית AENA בפיתוח של מתקני שדות התעופה באיים הבלאריים (Ibiza, Mallorca, Menorca).

מטרת התכנית הנה הגדלת הקיבולת, שיפור איכות השירות והתאמת הבטיחות לתקנים האירופיים בשלושת שדות התעופה של האיים.
הלוואה בשווי של 400 מיליון יורו תינתן לרשות שדות התעופה מהבנק האירופי להשקעות. העלות הכוללת של התוכנית מוערכת לכ- 800 מיליון יורו.

6. תכנית ההשקעה באיכות הסביבה ופיתוח כפרי במחוז גליסיה

התכנית תתמוך במספר רב של פעילויות ברחבי מחוז גליסיה, המתמקדות בפיתוח כפרי, שימור המגוון הביולוגי וניהול יער.
הפרויקט כולל ייעור של כ-38 אלף הקטאר של שטח חקלאי, מניעת שרפות וניהול משופר של 120 הקטאר של היער.
כמו כן, ישופרו הגישה הציבורית והניהול של 6,000 הקטאר של אתרי Natura 2000 - רשת אקולוגית של אזורים המיועדים לשימור המגוון הביולוגי.
בנוסף, מתוכננים בנייה ושיקום של תשתיות, כגון כבישים וגשרים.
העלות הכוללת תסתכם בכ- 800 מיליון יורו.

7. תכנית ההשקעה של רשות החשמל הספרדית (Red Eléctrica de España)

מטרת הפרויקט הנה לשפר ולשדרג את יעילות אספקת החשמל בספרד והגדלת נתח האנרגיה ממקורות חלופיים.

לפי התכנית, ישודרגו מערכות ישנות להובלת חשמל וייבנו מערכות חדשות, כך שבסופו של דבר תתאפשר אספקת חשמל יעילה יותר לתשתית הרכבות המהירות ומקומות מרוחקים ממקורות כוח המרכזיים. כמו כן, תשופר האבטחה לאספקת החשמל ותורחב קיבולת ליצירת אנרגיה חלופית.

לא נמצאו נתונים במקורות המידע על העלות הכוללת של הפרויקט, אך ידוע שהבנק האירופי להשקעות יעניק אשראי ארוך טווח (18 שנים לפירעון) בשווי של כ- 600 מיליון יורו.

8. תכנית ההשקעה להגנת הסביבה בעיר ביסקאיה שבחבל הבאסקים (Vizkaia)

הפרויקט עוסק ביישום של:

- (i) תכנית העל לפירוק הרכיבים הנותרים של פסולת מוצקה באזור
- (ii) תכנית הטיפול במים מזוהמים ובשפכים.

הפרויקט יתרום לשיפור באיכות השירות והניהול בפסולת בבעיר ומייצג צעד חיוני לעבר הצמצום בנזק סביבתי הנגרם על ידי ייצור הפסולת, ובכך יעלה את הערך הכלכלי של הפסולת. הפרויקט יתרום להפחתת זיהום דרך שיפור איכות מי הקולחים, המשוחררים לתוך המים העיליים, וכן לשיפור היעילות של שירותי המים.

עלותה הכוללת של התכנית מוערכת בכ- 502 מיליון יורו, מתוכם ימומנו כ- 120 מיליון על ידי הבנק האירופי להשקעות.

9. תכנית ההשקעה בתשתיות ומחקר במחוז מדריד

הפרויקט מיועד לשפר תשתיות עירוניות ב- 170 ערי מחוז מדריד. מדובר בהשקעות מתוכננות במסגרת תכנית אזורית להשקעות ושירותים (PRISMA) אשר כוללת:

- פרויקטים להתחדשות עירונית, לדוגמה: שיקום של מבנים ציבוריים;
- פרויקטים לשיפור יעילות באספקת האנרגיה, לדוגמה: תאורת רחובות;
- פרויקטים הקשורים בבתי ספר ומתקני ספורט;
- פרויקטים העוסקים בתחבורה ציבורית;
- דגש מיוחד (לא מפורט איזה) על שיקום ופיתוח של ערים: אלקלה דה-אנארס, אראנחואס, אל אסקוריא (Alcalá de Henares, Aranjuez, El Escorial) שהוגדרו כ"מורשת עולמית" על ידי אונסק"ו;

- בנייה, הצטיידות והפעלה של 8 מרכזי מחקר ממשלתיים הנמצאים תחת המכון ללימודים מתקדמים (IMDEA).
280 מיליון יורו ממומנו על ידי בנק אירופי להשקעות, כאשר העלות הכוללת של הפרויקט עומדת על 450 מיליון יורו.

10. פרויקט לשיפור התשתיות בשדה התעופה Gran Canaria

שדה התעופה באי Gran Canaria שבמחוז האיים-הקנריים השייך לספרד, הנו החמישי בגודלו בספרד עם מעל ל- 9 מיליון נוסעים העוברים דרכו בשנה. מטרת הפרויקט הינה להגדיל את קיבולת תשתיות שדה"ת ולשפר את תקני הבטיחות ורמות השירות. העלות הכוללת של הפרויקט היא מעל 450 מיליון יורו.

11. Extresol3 CSP (concentrated solar power) Project

פרויקט הקמת המפעל לכוח סולארי מרוכז (CSP), ביוזמת קבוצת ספרדיות ASC ו-Cobra לשירותים תעשייתיים ואנרגיה, בעיר בדחוס (Badajoz), שבמחוז אקסטרמדורה. עלות הפרויקט היא כ- 370 מיליון יורו.

12. פרויקט ההשקעה בתשתיות התחבורה במטרופולין ברצלונה

הפרויקט כולל בניית מספר תשתיות, בעיקר לשיפור התחבורה הציבורית באזור המטרופולין ברצלונה, הכולל הקמת כבישים מהירים לאוטובוסים ותחנות רכבת חדשות בפרברי ברצלונה. הפרויקט נועד להגביר את רמת השירות והיעילות של רשת התחבורה של אזור המטרופולין ברצלונה, וכך להגדיל את השימוש בתחבורה הציבורית ולהקטין את עומסי המכוניות הפרטיות בכבישים. העלות הכוללת של פרויקט הינה 250 מיליון יורו שבחלקה (125 מיליון יורו) ממומנת על ידי הבנק האירופי להשקעות. הערה: מידע על תוכניות נוספות המתייחסות לענפים שונים בספרד ניתן למצוא בסקירה בחלק ד' - "ענפי המשק הספרדי"

13. INGETEAM Smart Grid RDI

הפרויקט כולל השקעה במחקר ובפיתוח של התהליכים הקשורים בציוד אלקטרוני לאנרגיות מתחדשות, כגון ממירי תדר וגנרטורים חשמליים לטורבינות רוח, ממירים לפארקים לייצור אנרגיה פוטו-וולטאית, כמו גם מערכות אלקטרוניות אחרות עבור מפעלים טרמואלקטרים והידרואלקטרים.

הפרויקט עוסק בפעילות מחקרית ובפיתוח הרכיבים החיוניים לציוד של אנרגיות מתחדשות, כדי שספרד תעמוד ביעד שהוגדר ע"י האיחוד בתחום זה לקראת שנת 2020. העלות הכוללת של התוכנית היא 110 מיליון יורו.

ג.15. חברות בארגונים כלכליים בינ"ל

ספרד חברה בארגונים הכלכליים הבינ"ל הבאים:

European Union (EU)

Organization for Economic Cooperation and Development (OECD)

World Bank (WB)

International Monetary Fund (IMF)

World Trade Organization (WTO)

United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD)

European Bank for Construction and Development (EBRD)

African Development Bank (AFDB)

Asian Development Bank (ADB)

Inter-American Development Bank (IDB)

ד. ענפי המשק הספרדי

ד.1. תקשורת

השוק הספרדי פתוח כיום לתחרות חופשית, הן לשירותי טלפוניה קווית, הן לשירותי טלפוניה ניידת והן לשירותי אינטרנט ושירותי ערך מוסף. עם זאת, למפעיל הממשלתי לשעבר, טלפוניה, יש מעמד דומיננטי בכל תחומי הפעילות.

המשבר הכלכלי הנוכחי השאיר עקבות גם בשוק התקשורת ובפעם הראשונה מאז 10 שנים הכנסות הענף בשנת 2009 ירדו ב-5.4% והסתכמו ב-41.8 מיליארד יורו

גרף 5: תמונת מצב של ענף התקשורת: תמ"ג, הכנסות וצריכה סופית



מכירות קמעונאיות הגיעו ל-35 מיליארד יורו, ירידה של כ-5%. גם בשוק השירותים האודיו-וויזואלים ושירותי טלפוניה קוית ואל חוטית גם יחד נרשמה ירידה משמעותית. הכנסות משירותי הסיטונאות ירדו ב-8% והגיעו לנפח של 6.6 מיליארד יורו בשנת 2009.

גרף 6: הכנסות משירותים לצרכן הסופי בשנים 2008-2009 ואחוז השינוי השנתי (במיליוני יורו)

	2008	%/TOTAL 2008	2009	%/TOTAL 2009	VARIACIÓN 09-08
Telefonía fija	7.071,83	19,1%	6.485,21	18,5%	-8,3%
Telefonía móvil	15.067,67	40,8%	14.453,08	41,1%	-4,1%
Internet	3.846,48	10,4%	3.932,82	11,2%	2,2%
Servicios audiovisuales	5.531,45	15,0%	4.540,73	12,9%	-17,9%
Comunicaciones de empresa	1.476,11	4,0%	1.518,00	4,3%	2,8%
Venta y alquiler de terminales	1.687,71	4,6%	1.693,40	4,8%	0,3%
Otros	2.288,42	6,2%	2.526,98	7,2%	10,4%
Total servicios finales	36.969,67	100,0%	35.150,21	100,0%	-4,9%

למרות הירידה בהכנסות, לא כל הנתונים הרשומים של שנת 2009 היו שליליים עבור ענף הטלקום. באותה שנה נרשמה עלייה חדה בגישה לפס רחב מאת ספקי ניידים אשר הכפילה את עצמה משנת 2008. כל זה הודות להגדלת מספר ה- datacards (קוים של העברת נתונים במהירות גבוהה) והחדירה הגבוהה של הטלפונים החכמים (smartphones)

כמו כן, נצפתה עלייה משמעותית במספר הקוים המזכרים בין מכונות M2M (Machine to machine) שהגיעו בסוף שנת 2009 לנפח של 1,8 מיליון יורו.

מנתוני השנה שעברה נראה כי מחירי השירותים היו גורם מכריע בעת שכירת שירותי הטלוקומוניקציה ע"י הצרכן הספרדי. כתוצאה מכך, מפעילי טלפוניה ניידת אלטרנטיביים, כמו Yoigo ו-OMV (Operador Movil Virtual) זכו בנתח שוק נוסף ועברו מ-3.7% ל-5.6% מסך נתח שוק.

גם טלפוניה קווית הושפעה מהמשבר. בזמן שגדל במעט מספר חווי משקי הבית, בסקטור העסקי נצפתה ירידה משמעותית בכמות הקוים. הכנסות של תת ענף זה ירדו ב-18.5% והסתכמו ב-6.5 מיליארד יורו בלבד. החברה שהפסידה מספר גדול ביותר של קוי הטלפון, שהיא גם מפעילת מספר הקוים הרב ביותר, הייתה טלפוניה שהגיעה בסוף שנת 2009 לנתח שוק של 69%.

מעניין לציין שלקראת סוף שנת 2009 כ-44.6% מסך קוי טלפון ניידים שווקו בתוך חבילות מאוחדות יחד עם שירותים נוספים. בסך הכל, 9.2 מיליון לקוחות כבר רכשו חבילות שכללו מצרף משולש של שירותים כמו פס רחב, טלפון וטלוויזיה.

גרף 7: סך הכנסות של הענף לפי מפעילים שונים (במיליוני יורו)

	SERVICIOS MAYORISTAS			SERVICIOS MINORISTAS			TOTAL		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Telefónica de España	1.902,33	1.962,23	1.957,56	9.772,36	10.103,54	9.528,65	11.674,68	12.065,77	11.486,21
Movistar	1.591,49	1.472,76	1.234,27	8.093,00	8.239,56	7.744,35	9.684,49	9.712,32	8.978,63
Vodafone	1.566,46	1.434,61	1.166,03	5.753,89	5.596,92	5.429,30	7.320,35	7.031,53	6.595,33
Orange	1.033,49	935,14	741,45	3.113,29	3.111,82	3.070,25	4.146,78	4.046,95	3.811,70
Sogetel	-	-	-	1.809,52	1.869,02	1.523,71	1.809,52	1.869,02	1.523,71
Ono	198,15	148,08	135,43	1.410,21	1.461,00	1.376,70	1.608,36	1.609,08	1.512,14
Antena 3 Televisión	-	-	-	878,04	722,31	604,35	878,04	722,31	604,35
Telecinco	-	-	-	913,12	822,26	535,64	913,12	822,26	535,64
Grupo Abertis	325,44	346,90	377,16	46,33	39,08	140,66	371,77	385,98	517,82
RTVE	-	-	-	741,15	656,53	468,97	741,15	656,53	468,97
Jazztel	77,10	97,03	112,99	230,23	252,59	342,80	307,33	349,61	455,78
BT	72,83	83,45	89,12	382,68	372,29	341,76	455,51	455,73	430,88
Yoigo	22,13	64,91	100,37	42,56	209,83	324,47	64,69	274,74	424,85
Euskaltel	31,59	29,84	27,03	299,72	311,05	312,46	331,30	340,89	339,49
Resto	552,39	613,12	673,72	3.004,23	3.201,88	3.406,14	3.556,62	3.815,00	4.079,86
Total	7.373,40	7.188,07	6.615,13	36.490,32	36.969,67	35.150,21	43.863,72	44.157,74	41.765,35

הסבר לטבלה: שירותי קמעונאות (servicios mayorista) בשוק טלקום מהווים שירותים שניתנים על ידי הספק למפעילים (B2B) אשר מוכרים אותם לצרכן הסופי (servicios minorista) את סקירת הענף בפורמט מלא (ספרדית) ניתן למצוא באתר של ועדת שוק התקשורת הספרדית (CMT)

2.7. איכות הסביבה

ענף זה נמצא בצמיחה מתמדת בשנים האחרונות, הנובעת בעיקר מהעובדה שספרד מחויבת לתקנות פרוטוקול קיוטו והא"א בנושאי איכות הסביבה וכן מהגברת מודעות הצרכן לנושאי איכות הסביבה ולרצון הממשלה ליצור מקומות תעסוקה "ירוקים" חדשים. סה"כ מכירות הענף מוערכות כיום ביותר מ- 10,8 מיליארד יורו ומועסקים בו כ- 250 אלף איש. הענף כולל את **תחום הטיפול במים, טיפול בשפכים ובזיהום תעשייתי, זיהום אוויר, קרקעות מזוהמות ואנרגיות חלופיות.**

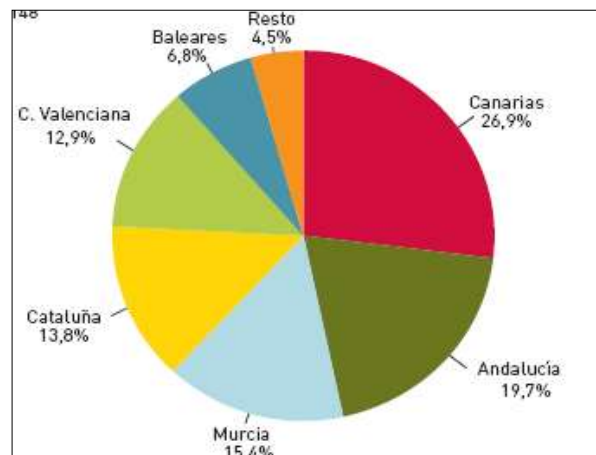
מים: ענף המים הוערך בשנת 2009 ב-4.6 מיליארד יורו. באותה שנה עמדה הצריכה הממוצעת היומית לנפש על 130 ליטר והעלות הממוצעת לקוב מים הגיעה ל-1.50 יורו. בשנים אחרונות נצפתה קורלציה הפוכה בין הגידול בצריכה הציבורית לבין הגידול בתמ"ג.

רוב המים הנצרכים בספרד מיועדים לצריכה ביתית (71%), ואילו צריכת התעשייה הגיעה ל-22%. שאר הצריכה (7%) מוקצית לשימושים אחרים.

מערכת אספקת המים כוללת מערכת אספקה ציבורית (43%), פרטית (33%), מעורבת (13%) ו-7% מערכת העמותות המקומיות. האחרון לא ממש ברור לי, אולי התרגום לא נכון.

תחום **התפלת המים** מוערך כיום בהיקף של כ- 200 מיליון יורו לשנה, כ- 20% בסך השוק העולמי, עם מעל - ל-700 מתקני התפלה המספקים כ- 2,7 מיליון קוב מטרי ביום.

גרף 8: פריסה ארצית של מתקני התפלת המים



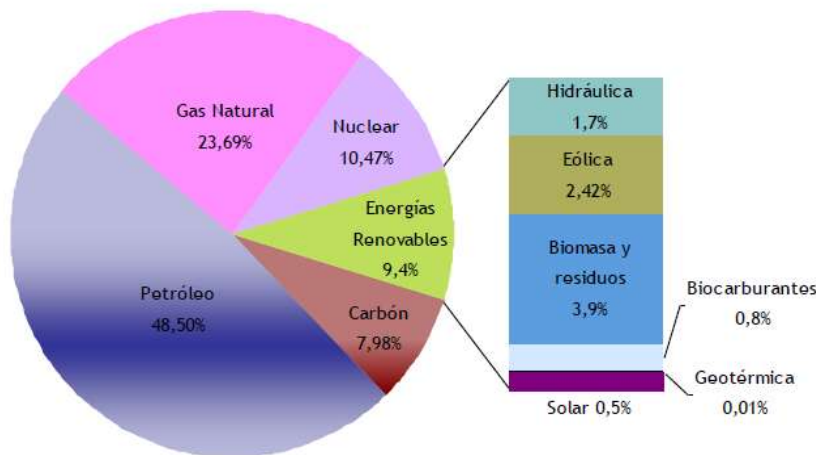
להתפלת המים חשיבות אסטרטגית רבה מפני שישנם אזורים בספרד שזאת הדרך היחידה עבורם להבטיח את אספקת המים. כמו כן הולך וגובר שימוש במים מותפלים בענף החקלאות.

לממשלת ספרד ישנן מספר תוכניות רגולטוריות שמקדמות ומעודדות את התפתחות הענף:

- "תוכנית המים" (El Programa AGUA) מקדמת הקמת מתקני התפלה חדשים ומתכננת לבנות ולשדרג יותר מ-20 מתקנים. לתוכנית זו מוקדשים 4 מיליארד יורו.
- התוכנית הלאומית לאיכות המים (El Plan Nacional de Calidad de las Aguas) 2008-2015 עם תקציב של 4 מיליארד יורו מחייבת קהילות קטנות עם פחות מ-2000 תושבים אשר ממוקמים באזורים רגישים או אזורים הנקראים Red Natura 2000⁴ לרכוש מערכות ביוב מתקדמות. תוכנית זו כוללת בנייה או החלפה של כ-3.600 מפעלים לטיפול בשפכים.
- התוכנית ההידרולוגית של האיים הבלאריים (Plan Hidrológico de las Islas Baleares) שכוללת את הבנייה של שני מתקני התפלה חדשים: אחד במנורקה ושני במיורקה.
- התוכנית ההידרולוגית של האיים הקנריים (Plan Hidrológico de Canarias) הכוללת 13 פעילויות שונות בתחום זה עם תקציב של כ-100 מיליון יורו.

3.7. אנרגיה ואנרגיה חלופית

גרף 9: יסודי האנרגיה בספרד



ענף זה עבר החל משנת 1998 תהליכי ליברליזציה והפרטה. כיום בספרד 5 חברות חשמל השולטות במעל ל-90% מהשוק (HC Energía, E.ON., Endesa, Iberdrola, Unión Fenosa) ושתי חברות דומיננטיות בשוק הגז הטבעי (Iberdrola, Gas Natural Fenosa). כיום יכול הצרכן לבחור בין קבלת שירותי חשמל וגז במחיר הקבוע ע"י הממשלה או להגיע להסכם אינדיבידואלי עם ספקיות האנרגיה. ניתן גם לקבל רשיונות לייצור חשמל באופן פרטי ולמכירתו לרשת הציבורית.

תהליכי הליברליזציה עברו ב-2005 לשלב הבא, עם פתיחת שוק אנרגיה משותף לחצי האי האיברי. ע"פ התכנית, יוכלו חברות האנרגיה הספרדיות והפורטוגזיות להציע את שירותיהם לצרכנים בשתי המדינות.

⁴ זו רשת אקולוגית של אזורים המיועדים לשימור המגוון הביולוגי

נכון לעכשיו לספרד ישנה רשת רחבה ויכולת גדולה לייצור חשמל, אך עם זאת הוא לא מכסה את הצורך הקיים באנרגיה בספרד. למעשה, 80% של כל האנרגיה הנצרכת מקורה בחוץ לספרד. ב-2009, למרות הירידה העולמית של מחירי הנפט, עלות אנרגטית הייתה יותר מ-34 מיליארד יורו. בתוך סכום זה בערך 25 מיליארד יורו יעודו לקניית הנפט, 7 מיליארד- לגז והשאר לקנייה של פחם וחשמל.

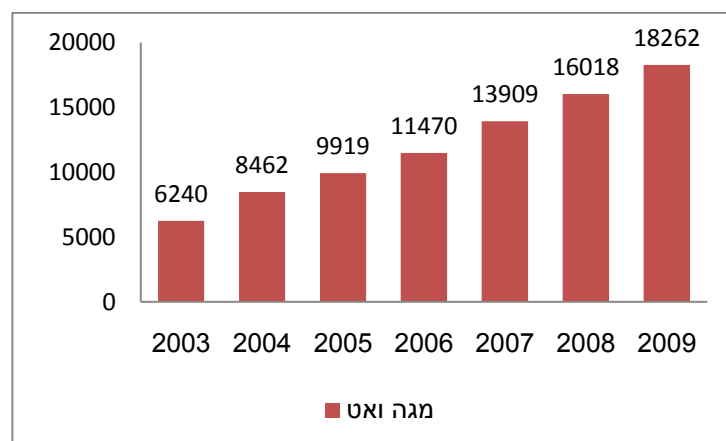
ד.4. אנרגיה חלופית

כיום מהוות האנרגיות הנקיות כ- 9.4% מסך צריכת האנרגיה הראשונית בספרד, כאשר ע"פ "התכנית לפיתוח אנרגיות חלופיות", היעד המוגדר הוא להגיע לכך ש- 20% מסך האנרגיה המיוצרת בשנת 2020 תהיה ממקורות חלופיים. בשנת 2009 ייצור אנרגיה ממקורות חלופיים עמד על 73 אלף גיגה וואט, מה שהצריך השקעות של 6.6 מיליארד יורו.

אף על פי שספרד הפכה להיות אחת המדינות האטרקטיביות לפעילות בתחום האנרגיה החלופית, המקורות הנקיים האלה הביעו איתם בעיות חדשות. מדיניות האגרסיבית של סיוע ממשלתי גרם להטיות בענף זה והתייקרות וחשבונות לצרכן. נכון לעכשיו משרד התעשייה מתכנן מחדש את המדיניות של סיוע לאנרגיות חלופיות ומעריך אפשרות למיקס אנרגטי בשנת 2020 עם 40% של ייצור אנרגיה ממקורות נקיים.

ייצור **אנרגיה מרוח** הוא תחום בו ספרד חזקה במיוחד, וכיום היא היצרנית הרביעית בגודלה בעולם של אנרגיית רוח. בשנת 2009 כמות הייצור של אנרגיה מסוג זה עמדה על כ- 37 אלף גיגה וואט אשר סיפק אשתקד 13% של הביקוש האנרגטי הכולל בספרד. כמות זו של אנרגיה מהווה 18.5% מכושר ייצור חשמל לאומי.

גרף 10: כושר ייצור אנרגיה מרוח



מקור נוסף לאנרגיות חלופיות הוא **המים**, באמצעות טכנולוגיה מיני-הידראולית. בשנת 2009 עמד ייצור אנרגיה ממים על 26 אלף גיגה וואט.

שוק האנרגיה הסולרית למטרת חימום מים קיבל דחיפה משמעותית לאחר שנכנסה לתוקף בשנת 2005 תקנה המחייבת להתקין פנלים סולריים בכל הבניינים החדשים ובכל הבניינים העוברים שיפוץ.

תחום האנרגיה הסולרית לייצור חשמל נמצא כיום בהתפתחות מהירה, בעיקר לאחר הכללתו במרץ 2004 כטכנולוגיה הזכאית לסיוע מהמדינה שהגיעה לגובה של כמעט 3 מיליארד יורו. סיוע מדיני זה מוערך כמוגזם ומהווה 43% מסך סיוע לאנרגיה חלופית לפי המומחים בתחום, הזרמה חופשית זו של כספים גרמה ל"שיבושים במערכת" והטיית שוק בקרב יצרנים שונים של אנרגיה. בשנת 2009 הגיע הייצור במתקנים של כ-6 אלף גיגה וואט. פרויקט גדול בתחום אשר שווה להזכיר הוא פרויקט להקמת תחנת כח עם כושר ייצור של 100 מגה וואט, בהשקעה של 500 מיליון יורו, תחנה אשר תהיה הגדולה באירופה.

ייצור של אנרגיית הביו-מסה, דהיינו ייצור אנרגיה מחומרים אורגניים, הסתכם בשנת 2009 ל-2 אלף גיגה וואט, עלייה של כמעט 9% יחסית לאשתקד. לפי דבריו של יושב ראש של תת ענף זה בהתאחדות יצרני אנרגיה חלופית (APPA), ספרד הינה מדינה שלישית באירופה במקורות הביו-מסה הפוטנציאליים זמינים אך מדינה עשירית בייצור אנרגיה מאותם מקורות. מקורות לסקירה חברות ישראליות היכולות לספק שירותים ומוצרים לתעשיות האנרגיה, כמו גם פתרונות אנרגיה ירוקה והסכון באנרגיה, ימצאו בספרד שוק אטרקטיבי לפעילות.

5. ד. אבטחה

ספרד מדינה אשר סובלת שנים רבות מטרור פנימי, הטרור הבסקי. פיגועי ה-11 במרץ בארבע רכבות במדריד, אשר גבו 191 קורבנות ו-1,400 פצועים, המחישו עוד יותר את איום הטרור בספרד, ובעקבותיהם גוברת הדרישה להגברת האבטחה, בעיקר במערכות התחבורה הציבורית. התקנות החדשות נכנסו לתוקף בשנים האחרונות בנושא אבטחת תובלה ימית והשקעות בהגברת אבטחת שדות תעופה, רכבות ומתקנים רגישים נוספים מציעים כר נרחב לפעילות חברות ישראליות. כמו"כ ספרד מתמודדת כבר מס' שנים עם בעיה של הגירה בלתי חוקית וסחר בסמים, שמקורם בעיקר במדינות צפון אפריקה ואמריקה הלטינית.

גורמים אלו צפויים להביא לגידול בהוצאות על בטחון ציבורי בשנים הקרובות. תחומים ספציפיים הצפויים לגדול ולהציע הזדמנויות לחברות ישראליות הם אבטחת גבולות, אבטחת נמלי ים ושדות תעופה, אבטחת מכולות, אבטחת רכבות ומערכות הסעה המונית, הגנת חופים, אבטחת מתקנים תעשייתיים, מתקנים רגישים ומשרדים ממשלתיים והכשרת אנשי אבטחה.

גם נושא הביטחון האישי עומד על סדר היום עקב התגברות הפשיעה העירונית והביקוש לאבטחת בתים פרטיים גם הוא צפוי לגדול.

ד.6. אבטחת מידע לסקטור הפיננסי

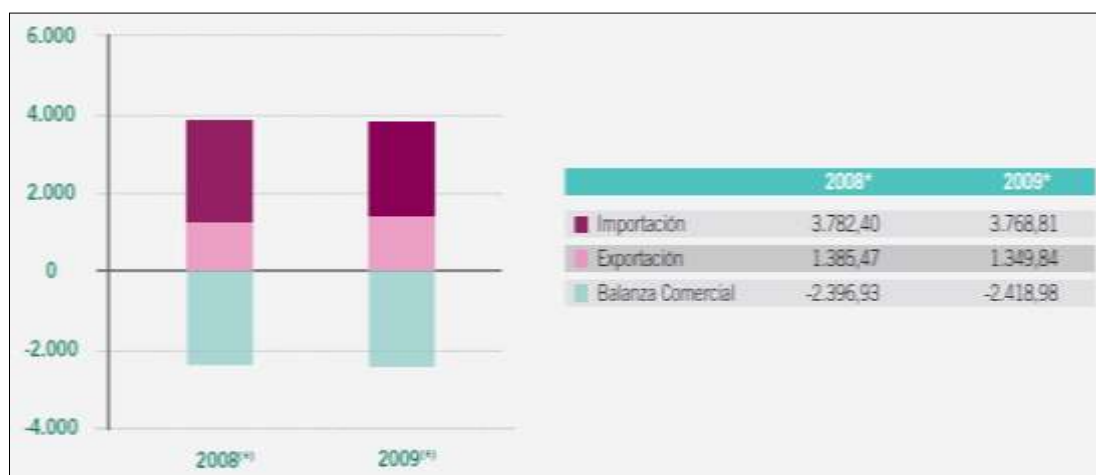
מערכות המידע בבנקים וב"קופות החסכון" (Cajas de Ahorro) הספרדיים הן מודרניות ומתקדמות. נושא אבטחת המידע בסקטור הפיננסי חיוני להגברת יעילותו ולצמיחה בשירותים פיננסיים מבוססי אינטרנט. טכנולוגיות ישראליות חדשניות ימצאו בספרד שוק אטרקטיבי.

אחד הדוגמאות להצלחה ישראלית בתחום זה בשוק הספרדי הינה הטמעת פתרון של חברת נייס למניעת הטיית שוק על ידי Caja Madrid על מנת שיעזור בניטור ומניעת מניפולציה של שוק ההון ומסחר על בסיס מידע פנים. Caja Madrid הינו הבנק לחסכון הראשון בספרד המאמץ פתרון מסוג זה על מנת לעמוד בדרישות המחמירות של הרגולטור הספרדי Comision Nacional del Mercado de Valores וכדי לשפר את התאמות לתקנה של האיחוד האירופי בנושא מניעת הטיית שוק. כמו"כ הבנקים הספרדיים פעילים מחוץ לספרד, בעיקר בפורטוגל ובמדינות אמל"ט, והחלטות על השקעות טכנולוגיות בסניפיהם מחוץ לספרד מתקבלות בד"כ בתאום עם המטה בספרד.

ד.7. ציוד רפואי

ספרד היא השוק התשיעי בגודלו בעולם לציוד רפואי ושירותי בריאות. קרוב ל-90% מהציוד הרפואי הנמכר בשוק הספרדי מקורו ביבוא. בשנת 2009 שווי השוק היה של 8 מיליארד יורו, מתוך זה 3.7 מיליארד יבוא, אשר מורכב בין השאר ממוצרי אופטיקה, מוצרים אלקטרוניים, מוצרי מעבדה ומוצרי אבחון. ע"פ האיגוד המקצועי המקומי, FENIN, התעשייה המקומית מורכבת מיותר מ-1,000 חברות (מעט יצרנים והרבה מפיצים של ציוד מיובא) וסך של 25 אלף איש מועסקים בענף.

גרף 11: מאזן מסחרי של הענף (במיליוני יורו)



היעד המרכזי ליצוא ספרדי של ציוד רפואי הינו א"א עם 60% מסך היצוא הספרדי. בשנים אחרונות נצפת נטייה של הענף ליציאה לשוק הבינלאומי לא רק בעזרת יצוא אלא גם על ידי השקעות ישירות במזרח אירופה ומדינות מתפתחות.

עיקר הרכש נעשה ע"י בתי חולים ציבוריים (כ-90%), השאר ע"י בתי חולים וקליניקות פרטיות. תהליכי הרכש בבתי החולים הציבוריים מחייבים הוצאת מכרזים, אך למכרזים אלו מוזמנים רק ספקים מורשים, אשר נמצאים בקשר שוטף עם גופי הרכש בבתי החולים. מעבר לכך, לאחרונה חלה רפורמה בשוק זה, כאשר סמכויות רבות עברו מהממשל המרכזי לממשל האוטונומי, מה שמקשה על פעילות המכירות של יצרניות הציוד הרפואי. הסקטור הפרטי אינו רוכש באמצעות מכרזים אלא מספקים נבחרים. גורמים אלו, כמו גם החשיבות המיוחדת בענף זה לשיירות לאחר מכירה, מובילים למסקנה כי חברה ישראלית הרוצה לפעול בספרד יש עליה למצוא מפיץ הולם עם פריסה ארצית מתאימה או להקים בספרד חברה בת או סניף.

קיימת בעיה חריפה של עיכוב בתשלומים של בתי החולים הציבוריים וחשוב לקחת זאת בחשבון בעת מו"מ עם בתי חולים מפיצים מקומיים. עם זאת חל תהליך של שיפור משמעותי במהירות התשלומים, ואם בעבר תשלום היה עשוי להתעכב במשך 18 חודש, כיום בד"כ תוך 3-6 חודשים מתקבל התשלום.

במכרזים הציבוריים קיימת דרישה שלמוצרים יהיה תקן CE. תקן זה הוא אירופאי ולכן חברה ישראלית אשר קיבלה כבר תקן CE למוצריה במדינה אחרת של האיחוד, תקן זה יוכר גם בספרד. חברה אשר ספרד היא המדינה הראשונה האירופאית בה היא פעילה, צריכה לעבור את התהליך לקבלת התקן, אשר אורך במוצע 6-8 חודשים.

ספרד היא המדינה הראשונה באירופה ורביעית בעולם בהוצאות על רפואה אסתטית, עם מחזור ענפי של יותר מ- 3 מיליארד יורו בשנה. כירורגיה אסתטית מהווה כ- 1/3 מהביקוש בענף ו- 2/3 מהכנסות הענף, בעוד טיפולים קוסמטיים (ללא התערבות כירורגית) מהווים 2/3 מהביקוש ו- 1/3 מההכנסות.

8.7. חקלאות

תרומתה הכלכלית של חקלאות לתמ"ג הספרדי מהווה 2%, ירידה מגמתית ומתמדת בעשור האחרון, כאשר בשנת 2000 היווה ענף החקלאות 4% מסך התמ"ג. חקלאות מציעה 4% מסך מקומות העבודה במשק. בשנה אחרונה (2009) ייצור חקלאי מעורך ב-39 מיליארד יורו, ירידה של כ-9,3% מהשנה הקודמת. תחומי הפעילות הבולטים של ספרד הם: ייצור בשר בקר (25,6%), הורטיקולטורה (20%), פירות (15,3%) וייצור בשר חזיר (10,2%).

יצוא חקלאי בשנת 2009 הסתכם ב- 19 מיליארד יורו, כאשר יעדי היצוא העיקריים של ספרד הינם מדינות א"א ובעיקר גרמניה, צרפת, בריטניה והולנד.

אחד התחומים המציעים אפשרויות רבות לחברות ישראליות הוא החקלאות האורגנית. האיזורים בהם מרוכזת פעילות בתחום זה הם אנדלוסיה, קסטייה לה-מנצ'ה, אקסטרמדורה, ארגון וקטלוניה. כיום בספרד שטחי גידול חקלאות אורגנית בהיקף של כ- 1 מילין הקטר, מעל ל- 2100 חברות לעיבוד מוצרים אקולוגיים ומחזור ענפי של יותר מ- 340 מיליון יורו.

אחד הדוגמאות להרחבת הפעילות בתחום חקלאות האורגנית היא השקעה של 100 מיליון יורו של ממשלת אנדלוסיה במטרה לפתח תחום החקלאות אקולוגית ולהעלות את חלקה של אנדלוסיה בחקלאות האורגנית העולמית מרמה נוכחית של כ- 2% ל- 7%.

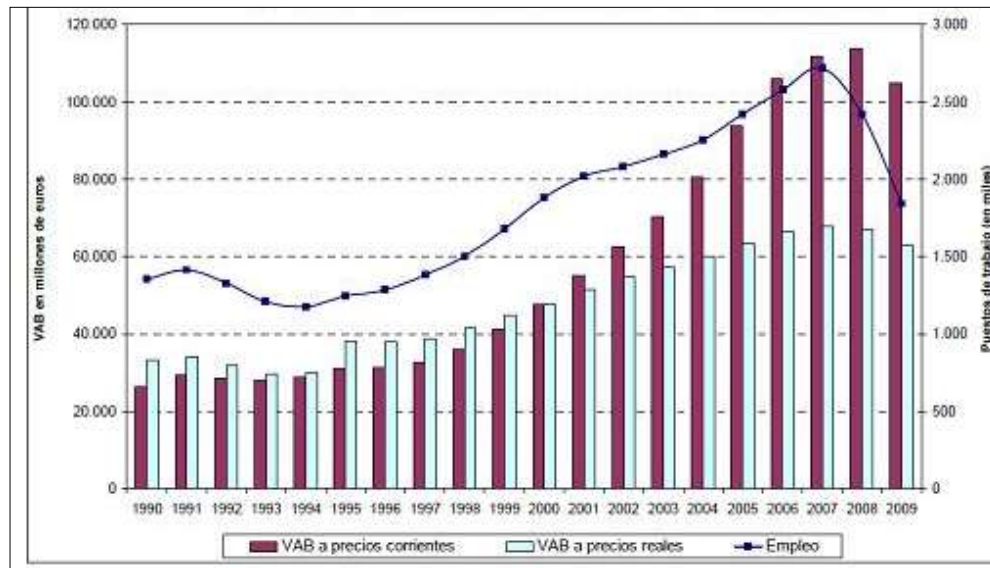
כיום כ- 90% מהתוצרת החקלאית האקולוגית מיוצאת למדינות בהן ביקוש גבוה למוצרים אלו כמו אוסטרליה, גרמניה, שווייץ ויפן, בעוד כ- 50% מהצריכה המקומית מקורה ביבוא.

תחום הדגה אף הוא מציע הזדמנויות לחברות בתחום. ספרד היא מדינה מובילה מבחינת ייצור, והמדינה השנייה בגודלה במונחי צריכת מוצרי דגים לנפש.

ד.9. בנייה ותשתיות תחבורה

שיא הפעילות של ענף הבנייה בספרד נרשם ביוני 2006 והיווה יותר מ-11% מהתמ"ג השנתי. מתחילת 2007 התחילה ירידה הדרגתית ומתמדת בכל הפעילות של מגזר הבנייה, אשר החמירה בשנת 2008 והמשיכה לשנה אחרונה. ייצור הענף ממשיך להתכווץ גם בשנת 2010 וכרגע צפויה התאוששות איטית מהמשבר

גרף 12: התפתחות הייצור והעסקה במגזר הבנייה.



מספר של חברות הבנייה שנסגרו בשנים 2008 ו-2009 הסתכם ב-170,000, אשר מהווה 23% מסך חברות שהפסיקו את פעילותם באותם שנתיים בספרד. יתר על כן, ראוי לציין כי תהליך סגירת העסקים בענף גבר בשנת 2009 והגיעה ל-108,000 חברות. מספר המובטלים בענף זה עומד על יותר מ-800,000.

ערכן בבורסה של חברות הענק OHL, Ferrovial, ACS ו-FCC ירד עד 20% עם אובדן של יותר מ-12,7 מיליארד יורו.

בחיתוך תת ענפי מהווה הבנייה למגורים 35.5% פעילות הענף, בנייה שלא למגורים 16% מהענף, עבודות שיפוצים ואחזקה 23.6% ופרוייקטים לתשתיות והנדסה אזרחית 24.8% מהענף.

לפי הנתונים האחרונים, המגזר ימשיך להתכווץ במהלך 2010 לפחות ב-15% וב-5% בשנת 2011. האטה בהתאוששות הכלכלית תשפיע ישירות על הבנייה שלא למגורים. הייצור בטווח הקצר ימשיך לרדת (26% שנת 2010) ואילו בשנת 2011 תהיה ירידה נוספת של 4.7%. החברות המרכזיות של הענף:

ACS, FCC, Acciona, Ferrovial, Sacyr, Comsa, OHL, Isolux, Resto.

את הסקירה המלאה של ענף הבנייה ניתן למצוא באתר של הקונפדרצייה הלאומית של הבנייה.

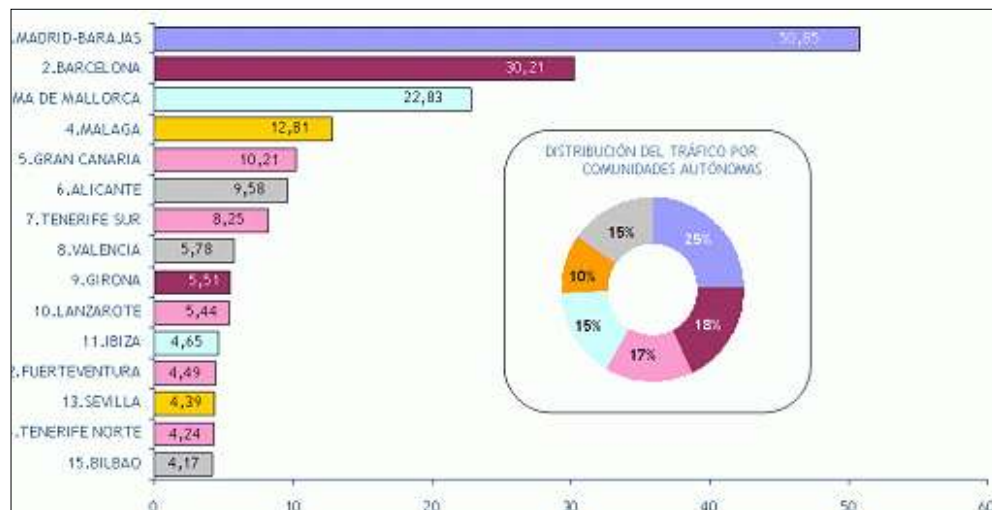
תשתיות תחבורה

בספטמבר 2010 תצאה לאור "תוכנית מיוחדת לתשתיות" שמטרתה לשפר את הכלכלה והתעסוקה הספרדיות באמצעות השקעות בתשתיות.

התוכנית תבוא לידי ביטוי בקידום הפרוייקטים שהתעכבו, גיוס השקעות בהיקף של כ-17 מיליארד יור, יצירת התעסוקה הן לבנייה עצמה לתווך קצר, הן לתחזוקה ושיפוצים לאחר הבנייה בתווך הארוך. כ-70% של השקעות מתוכננות להתרכז בתשתיות הרכבות, נוסעים ומטען גם יחד, על מנת להוריד את התלות בדלק ופליטת הגזים הרעלים לאטמוספירה.

שדות תעופה: הגורם האחראי על הפעלת שדות התעופה הוא AENA (Aerpuertos Españoles y Navegación Aérea) השייך למשרד התשתיות. ע"פ תכנית השקעות רב שנתית, בשנים 2000-2007 הושקעו 11.4 מיליארד יורו בתשתיות שדות תעופה ותנועה אווירית.

גרף 13: דירוג שדות התעופה לפי מספר נוסעים (במיליוני נוסעים, 2008)



נמלי ים:

הגורם האחראי לנמלי הים הוא Puertos de Estado, השייך למשרד התשתיות. מתחת לגורם זה פועלים 28 רשויות נמלים איזוריות האחראיות לתפעול 50 הנמלים הנחשבים לנמלים בעלי אינטרס לאומי.

רכבות:

חברת Renfe, אחראית על שירותי התחבורה ברכבות הנמצאת תחת משרד הפיתוח של הממשלה הספרדית, החלה בפיתוח תוכנית אסטרטגית 2010-2012 עם הסיסמה "10 אתגרים 1,000 ימים". בין היתר, היעדים העיקריים יהיו יעילות, חידוש בשירותים המוצעים ללקוח ושילוב אפשרויות חדשות בנסיעות של רכבות מהירות.

במסגרת התוכנית, במהלך 2010 צפויה Renfe להשיג חיסכון בעלויות של 70 מיליון יורו. מדיניות זו, תמשך גם במהלך 2011 ו-2012 יחד עם הוספת יעדים חדשים בענף זה.

כבישים:

ב- 2006 אורכה של רשת הכבישים בספרד היה 655 אלף ק"מ, מתוכם 537 אלף ק"מ כבישים בין-עירוניים ו-128 אלף כבישים עירוניים. אורך הכבישים המהירים היה 12 אלף ק"מ. ע"פ תכנית רב שנתית בשנים 2000-2007 צפויות השקעות של 39.8 מיליארד יורו בתשתיות כבישים מהירים, אשר צפויים להגיע בשנת 2010 ל-13 אלף ק"מ. התאחדות התעשיינים הגישה לממשלה בנובמבר 2004 הצעה לתכנית רב שנתית (2005-2012) להשקעות בכבישים מהירים. היקף ההשקעה הצפוי הוא 16.5 מיליארד יורו, כאשר מרביתה תיעשה ע"י הסקטור הפרטי.

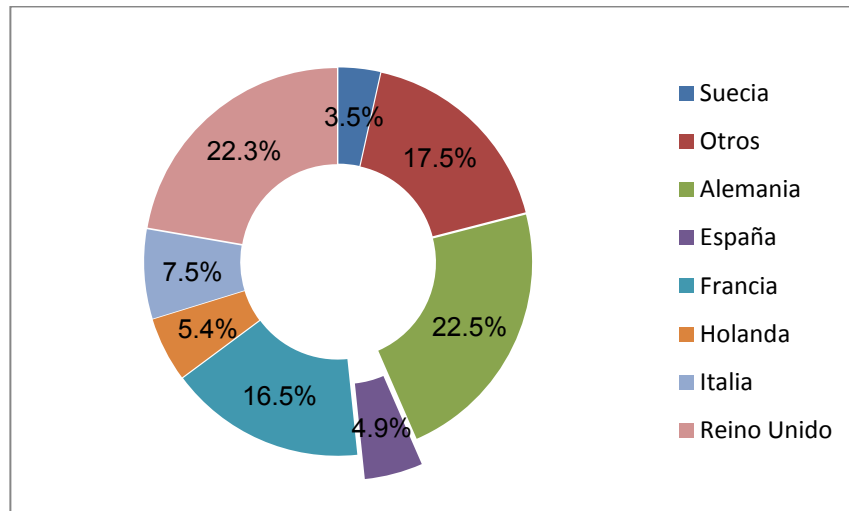
10.7. טכנולוגיות המידע

ספרד מפגרת לעומת שאר מדינות אירופה בנושא טכנולוגיות המידע. בשנת 2009 היוו ההוצאות על טכנולוגיות מידע 1.4% מהתמ"ג הספרדי, לעומת ממוצע אירופאי של 2.5%. למרות שרמת ההשקעות במו"פ עלתה במשך השנים מפחות מ-1% בשנת 2004 עד כמעט ל-5% בשנת 2009, בכל הקשור בחדשנות המשק הספרדי הוא יחסית איטי ושמרן עם זאת, הממשלה עושה מאמצים רבים לעידוד הטמעת טכנולוגיות המידע, והמגמה היא של הגברה נמשכת של ההשקעות בתחום זה. מרבית העידוד הממשלתי מתרכז במתן סובסידיות או אשראי בתנאים מעודפים.

כמו כן, ברמה ממשלתית קיים ארגון- המרכז התעשייתי הטכנולוגי (CDTI) – הנמצא כפוף למשרד המדע וחדשנות, שמטרתו לסייע לחברות ספרדיות להעלות את הרמה הטכנולוגית שלהן, על ידי מימון של מחקר ופיתוח, ניהול וקידום ההשתתפות של חברות ספרדיות בתוכניות בינלאומיות, תמיכה בהעברת הטכנולוגיה למגזר העסקי, ומתן סובסידיות לחברות המשתתפות בפרויקטים גדולים במחקר תעשייתי. לדוגמא, החברות שזכו בהשתתפות בפרויקט אירופי EUREKA, CDTI מעניק הלוואה ללא ריבית ולפרעון לזמן ארוך ובנוסף של כ-33% מההלוואה. דוגמא אחרת היא פרויקט אירופי נוסף הנקרא EUROSTARS התומך בחברות קטנות ובינוניות בתחום הטכנולוגי. בשנה שעברה, המשרד לתעשייה, תיירות והמסחר תמך ב-9 פרויקטים הקשורים בטכנולוגיות המידע עם תקציב מימון של כ-3.8 מיליון יורו.

בשנת 2009 הגיעו הכנסות הענף ל-16.2 מיליארד יורו, ירידה של כ-9.8% לעומת 2008. כאשר תחום התוכנה ירד ב-8.11%, תחום השירותים ירד ב-0.14% ותחום החומרה ב-21.88%.

גרף 14: נתח שוק של ספרד בתחום היי טק בתוך אירופה מהווה 4.9% מסך הכל היקף השוק



היקף היבוא ב-2009 של מוצרי היי טק מוערך ב-4.9 מיליארד יורו, ירידה של 15.6% משנה הקודמת. סך כל ייצוא באותה שנה הסתכם ב-1.3 מיליארד. מאז שנת 2000 היקף הייצוא של מוצרי טכנולוגיית המידע ירד ב-24% עקף העלמות של מפעלים בתחום זה בספרד והעברתם למדינות בעלי כח העבודה זול יותר. סקירה מלאה ומפורטת בתחום טכנולוגיות המידע ניתן למצוא באתר של איגוד החברות הטכנולוגיות - AETIC:

11. ד. רכב וחלפים

תעשיית הרכב הספרדית היא השביעית בגודלה בעולם, והשלישית בגודלה באירופה לאחר גרמניה וצרפת. לעומת זאת, כתוצאה ממשבר הפיננסי, מגזר הרכב- הן בספרד והן בשאר המדינות האיחוד האירופי- נפגע במיוחד ובאופן משמעותי. בשנת 2009 יוצרו בספרד 2.1 מיליון רכבים, 14.6% פחות משנת 2008. כ-80% מהתוצרת המקומית מיועדת ליצוא לשווקים אירופאיים, הדורשים איכות גבוהה. עיקר הייצור מתבצע ע"י חברות רב לאומיות, המנצלות את היתרונות שיש לספרד להציע: כ"א מיומן וזול יחסית, תעשיית רכיבים מפותחת ושוק מקומי אטרקטיבי. עם זאת, התעשייה נתקלת לאחרונה בהעברת פסי הייצור למדינות זולות יותר, בעיקר למדינות המצטרפות החדשות לא"א.

על פי נתונים שנמסרו מידי רשויות הספרדיות, מגזר הרכב (כולל יצרני רכיבים ויצרני חלקי רכב) מהווה 10% מכלל הייצור התעשייתי בספרד ו-17.5% מכלל מוצרי הייצוא. מועסקים בו בעופן ישיר 65.814 עובדים, לצד של מספר גדול של קמעונאים וספקים של שירותי ציוד רכב.

בקיץ זה, מצב של תעשיית הרכב הידרדר עוד יותר עקב סיום המתן סובסידיות לקניית הרכב בגודל של 200 יורו (תוכנית הנקראת 2000E) והעלת המע"מ ל-18%. רק העלה זו מייקרת את מחיר הרכב ב-450 יורו בממוצע.

ד.12. ביוטכנולוגיה

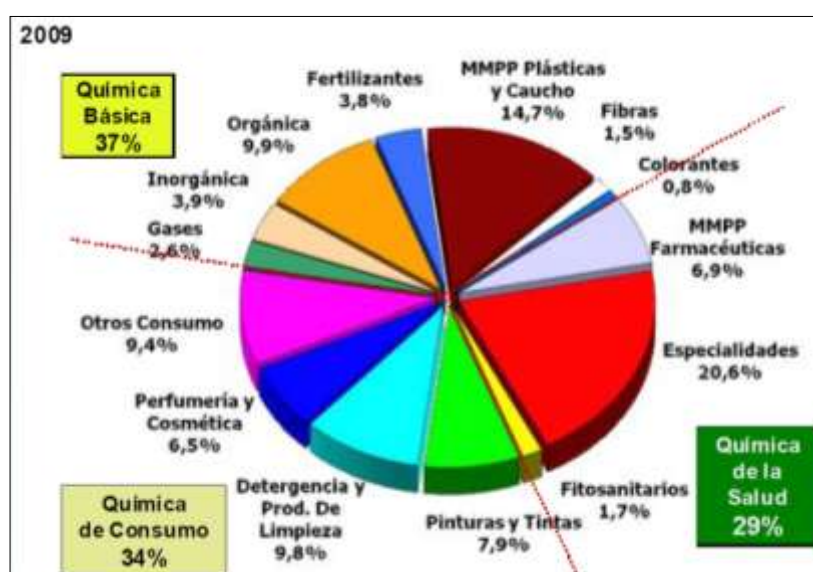
בשנת 2008 היו מעל ל-942 חברות העוסקות בתחומי הביוטק, אשר העסיקו כ-108 אלף איש. מחזור הענף בשנה האמורה הגיע ל-31 מיליארד יורו, כאשר תחום המוצרים הרפואיים היווה 44% מהסה"כ, תחום המזון 36%, התחום הווטרנרי 19%, תחום החקלאות 20%, תחום איכות הסביבה 18% ותחום התעשייה 13%. בשנת 2008 עמד היקף ההשקעות במו"פ בענף זה על 460 מיליון יורו, גידול של 22.4% לעומת השנה הקודמת. מרבית החברות מרוכזות באיזור מדריד, ברצלונה וולנסיה.

ד.4.2. כימיקלים

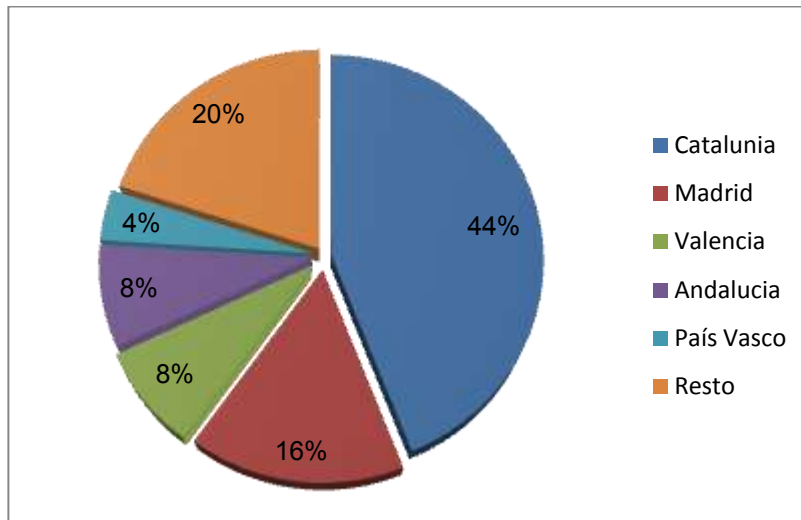
ענף הכימיקלים הספרדי הוא השביעי בגודלו בעולם והחמישי בגודלו בא"א לאחר ארה"ב, יפן, גרמניה, צרפת, איטליה ובריטניה.

בשנת 2009 היקף המכירות היה 47.7 מיליארד יורו, ירידה של 9.3% לעומת 2008. בשנה זו הסתכמה הצריכה המקומית ב-43.5 מיליארד יורו (ירידה של 11.4%), היבוא ב-26.8 מיליארד יורו, והיצוא ב-20 מיליארד יורו. השקעות הענף בשנת 2009 עמדו על 2.4 מיליארד יורו, וסה"כ המועסקים היה 500 אלף.

גרף 15: הפצה ענפית של מכירות



גרף 16: הפצה ארצית של מוצרים כימיים



ד.5.2. מזון ומשקאות

תעשיית המזון והמשקאות בספרד הגיעה להיקף של 84.6 מיליארד יורו בשנת 2009, עלייה של 3.4% לעומת שנת 2008. בענף 30,823 חברות, כאשר 96% מתוכן הן חברות קטנות או בינוניות. בענף מעוסקים 460,075 עובדים מה שמהווה 2.5% מסך הכל שוק העבודה. תחומי הייצור העיקריים הם עיבוד בשר, משקאות אלכוהוליים, מוצרי חלב ומזון לבעלי חיים. היקף תעשיית הבשר ב- 2009 עמד על 17.8 מיליארד יורו, ותעשיית המשקאות האלכוהוליים 10.1 מיליארד יורו. היקף תעשיית המשקאות הלא אלכוהוליים הגיע בשנת 2009 ל- 5.2 מיליארד יורו. לספרד היה בשנת 2009 עודף מסחרי בינ"ל בענף זה, כמו ב-9 השנים שקדמו. סה"כ יצוא מוצרי חקלאות ומזון בשנת 2009 הסתכם ב- 15.053 מיליארד יורו והיבוא בשנה זו הסתכם ב- 14.787 מיליארד יורו. מרכיבים מרכזיים ביצוא הספרדי היוו פירות, ירקות, בשר, דגים, יין ושמן זית. בהיבט הצריכה היה בשנת 2009 ירידה של 4% לעומת 2008 וסך הצריכה המקומית הגיעה ל- 86,851 מיליארד יורו. מתוך סך הצריכה, 75% היה של משקי בית ו- 26% של תעשיית המלונאות והקייטרינג. העליות העיקריות נרשמו בצריכת מוצרי יין איכותי, שמן חמניות, פירות ומאכלים מוכנים.

ד.13. תרופות וחומרי גלם לתרופות

סך הצריכה המקומית בשנת 2009 עמדה על 14.7 מיליארד יורו, גידול של כ- 5.7% לעומת שנה קודמת, כאשר 12.5 מיליארד מהמכירות היו באמצעות מערכת הביטוח הלאומי. הגידול העיקרי נבע ממכירות תרופות קרדיו-וסקולריות, מערכת העצבים המרכזית ומערכת העיכול. סך הייצור המקומי הסתכם ב- 14 מיליארד יורו. בענף פעילות כ- 211 מעבדות ומועסקים כ- 40 אלף איש.

סה"כ היבוא בענף הסתכם בשנה האמורה ב- 12 מיליארד יורו (ירידה של 26.2% לעומת 2008) והיצוא ב- 8.1 מיליארד יורו (ירידה של 15.9%).

חברות רב-לאומיות מובילות מושקעות בספרד. בין החברות ניתן לציין את נוברטיס, פיצר, לילי, מרק, בריסטול מיאירס, רושה, ג'ונסון & ג'ונסון, באייר וגלקסקו סמית' ליינ.

ד.14. רכיבים אלקטרוניים ואלקטרוניקה מקצועית.

לפי הנתונים האחרונים המתייחסים לשנת 2008 היקף המכירות בשוק הספרדי למוצרי אלקטרוניקה תעשייתית ורכיבים אלקטרוניים הסתכם ב- 2008 ב- 5.2 מיליארד יורו, ירידה של 6% לעומת 2007, וזאת עקב המצב הכלכלי העולמי, העברת פסי ייצור למדינות בעלי כח העבודה זול יותר וירידה מתמדת של מחירים.

בניתוח תת ענפי הביקוש לרכיבים אלקטרוניים הסתכם ב-3 מיליארד יורו, (ירידה של 9% לעומת שנה הקודמת). ירידה בביקוש זו נובעת, בין היתר, מירידה בפעילות תעשייתית בענף, ירידה בביקוש הסופי ובמגמה נמשכת של דסלוקליזציה למדינות מתפתחות.

הביקוש לאלקטרוניקה המקצועית הגיע ל-2.2 מיליארד יורו- ירידה של 1% לעומת השנה הקודמת, וזאת בשל צימצום הביקוש כתוצאה ממצב הכלכלי העולמי. חשוב לציין שתת ענף זה היה מאופיין בשנים שקדמו למיתון בהתפתחות חיובית שנתית ויציבות. כמו כן, השקעות הרבות בתחום זה גרמו ירידה קטנה יותר בביקוש משאר הענפים.

המגזר של מוצרים אודיו, וידיאו ותאורה מקצועית קטן יחסית ומורכב מ-87 חברות, חלקם בעלי שם עולמי. רב החברות מתרכזות במחוזות וולנסיה וקטלוניה כאשר 66% מתוכן- חברות קטנות ובינוניות. היקף הביקוש למוצרים אלו בשנה 2008 עמד על 2.19 מיליארד יורו (ירידה של 3% לעומת השנה הקודמת).

היקף הייצוא בשנת 2009 עמד על 77 מיליון יורו (ירידה של יותר מ-18% לעומת השנה הקודמת) כאשר היבוא הגיע ל-195 מיליון (ירידה של 28%).

מוצרים העיקריים ליצוא הספרדי הינם חלקי מיקרופון (22%) קופסאות אקוסטיות (20%), אוזניות (13%), ורמקולים (10%).

טבלה 4: רשימה של מדינות היעד העיקריות לייצוא הספרדי (באלפי שקלים)

Ranking	Países	2006	2007	2008	2009
1	Portugal	28.614	16.195	14.735	14.398
2	Francia	21.877	19.410	12.858	10.287
3	Alemania	7.140	5.759	5.619	4.851
4	Italia	9.179	7.887	6.094	4.829
5	Estados Unidos	6.388	9.594	5.590	3.936
6	Reino Unido	8.377	5.356	4.593	3.215
7	Argelia	254	238	132	2.522
8	Países Bajos	6.631	2.363	2.423	2.187
9	Singapur	862	1.625	1.080	1.762
10	Austria	3.304	6.540	4.216	1.169
	Total 10 primeros	92.626	74.966	57.340	49.157
	Resto países	50.487	36.095	38.209	27.972
	Total exportaciones	143.112	111.061	95.549	77.129

טבלה 5: רשימת החברות המרכזיות בתחום:

SONY ESPAÑA	www.sony.es/
D.A.S. AUDIO.	www.dasaudio.com
EQUIPSON	www.equipson.es
BEYMA	www.beyma.com
ECLER LAB. ELECTRO ACUSTICA	www.ecler.es
AMATE ELECTROACUSTICA	www.master-audio.com
VIETA AUDIO	www.vieta.es

15.7. תיירות

ספרד דורגה במשך השנים כאחד משלושת יעדי התיירות המובילים בעולם, לצדן של צרפת וארה"ב, הן מבחינת מספר מבקרים והן מבחינת הכנסה מתיירות. בשנה שעברה, לעומת זאת, בעקבות השפל הכלכלי העולמי חלה צניחה של 6% במספר המבקרים בזמן חופשת הקיץ שהסתכם ב-52.2 מיליון. אף על פי כן, השנה, לפי הערכות של יועץ העולמי לתיירות (WTTC), ספרדת תקבל 52.8 מיליון תיירים, עלייה של 1.15% על פי נתונים אחרונים, הכנסות מתיירות בחודש מאי של השנה הנוכחית עלו ב-1.7% לעומת החודש המקביל אשתקד והגיעו ל-3.2 מיליארד יורו.

גם במונחים של תרומה לתמ"ג, ענף התיירות התקווץ והגיע בשנה שעברה ל-10.3% לעומת 11% בשנים הקודמות.

לפי דברי המומחים בתחום, מקורו של הדרדרות הענף אינו רק במיתון הכלכלי, אלא גם בעובדה שספרד ממקדת את מוצריה התיירותיים כמוצרי low cost, אך מחיריהם גבוהים יותר ב-30% משאר המדינות הים תיכוני שמציעות גם כן תיירות מסוג זה.

ה. שיווק מוצרים ישראליים בספרד

ה.1. דרכי פעילות

לחברה ישראלית המבקשת לשווק את מוצריה בספרד קיימות מס' אפשרויות, החל במציאת יבואן, המשך במינוי מפיצים ועד להקמת חברת בת. לפני חתימה על חוזה משמעותי או החלטה על הקמת מיזם משותף או חברת בת רצוי להתייעץ עם עו"ד מקומי.

עסקת יבוא

עסקה זו נוגעת בד"כ אך ורק לפעולה המוסכמת של היבוא, אין היא נוגעת לפעילות הפצה לגורמים שלישיים.

הסכמי הפצה

בהסכם זה מגיעים היצואן והמפיץ להסכם הנוגע למחויבותו של המפיץ לקנות את מוצרי היצואן, לקדם אותם ולמוכרם לגורמים שלישיים ולמחויבותו של היצואן לעמוד באיכות המוצר המובטחת, בזמני אספקה ולתת את התמיכה השיווקית והטכנית. באופן כללי קיימים 3 סוגי הסכמי הפצה:

הסכם הפצה בלעדי – ע"פ הסכם זה אין היצואן יכול למנות מפיצים נוספים ואין הוא יכול למכור באופן ישיר ללקוחות סופיים באיזור הפעילות של המפיץ.

הסכם הפצה יחיד – ע"פ הסכם זה אין היצואן יכול למנות מפיצים נוספים אך הוא כן יכול למכור ישירות ללקוחות נוספים. הסכם זה יעיל כאשר ישנם לקוחות גדולים ופרוייקטים גדולים בהם מעוניין היצואן לטפל באופן ישיר.

הסכם מפיץ מורשה – ע"פ הסכם זה היצואן יכול למנות מפיצים נוספים. הסכם זה שימושי כאשר מדובר במוצרי צריכה או כאשר ליצואן מגוון מוצרים רחב הפונה לקהלי יעד שונים.

הסכמי סוכנים

בהסכם זה מגיעים הצדדים להבנה כי הסוכן יפעל לקידום האינטרסים והמוצרים של היצואן. בניגוד להסכם הפצה אין הסוכן קונה את המוצרים אלא רק פועל מטעם היצואן.

באופן כללי קיימים שני סוגי הסכמי סוכנים:

הסכם סוכנים כללי – ע"פ הסכם זה מתחייב הסוכן לפעול לקידום מוצריו של היצואן ולמציאת הזדמנויות עסקיות. הסוכן הוא בעל מעמד עצמאי ופועל במקרה זה מטעם היצרן. בד"כ הסוכן יכול לעבוד עם כמה גורמים בו זמנית, אלא אם כן ברור שיש ניגוד אינטרסים (לדוגמא, מוצרים מתחרים) או הדבר נאסר במפורש בהסכם. שכרו של הסוכן יכול להיות סכום קבוע, עמלה או שילוב של השניים.

הסכם סוכנות ע"פ עמלה – במקרה זה ההסכם הוא נקודתי ונוגע לעסקאות מוגדרות, אשר מתפקידו של הסוכן לקדם, ורק כאשר מתבצעת העסקה מקבל הסוכן עמלה.

הקמת מיזם משותף

הקמת מיזם משותף יכולה להיעשות ע"י השקעה בחברה ספרדית קיימת או ע"י יצירת ישות משפטית חדשה בשליטה משותפת ספרדית-ישראלית. תהליכי הקמת ישות חדשה דומים לתהליכי הקמת סניף או חברת בת (מפורט בהמשך). דרך נוספת היא הקמת מיזם משותף זמני UTE (Uniones Temporales de Empresas), אשר אינו מהווה ישות משפטית עצמאית, אלא רק פלטפורמה לפעילות משותפת בפרוייקטים מוגדרים.

הקמת סניף (sucursal) או חברת בת (filial)

ההבדל המרכזי בין סניף לחברת בת הוא רמת המחויבות של חברת האם הישראלית לפעילות הסניף/חברת הבת בשוק הספרדי. במקרה של סניף הישות המשפטית היא זהה לזו של חברת האם ועל כן אין מגבלת מחויבות. במקרה של חברת בת, יש לפעילות המקומית ישות משפטית עצמאית ועל כן רמת המחויבות של חברת האם מוגבלת להון העצמי של חברת הבת. בשתי האופציות מחויבת החברה במיסים ספרדיים על הפעילות בשוק המקומי. שיעור מס החברות הכללי בספרד הוא 30%. מרבית החברות הזרות מעדיפות את האופציה של הקמת חברת בת על פני הקמת סניף.

כאשר רוצים להקים חברת בת קיימות שתי אפשרויות עיקריות: הראשונה היא הקמת חברה ציבורית בע"מ SA (Sociedad Anónima)⁵ והשנייה הקמת חברה פרטית בע"מ SL או SRL (Sociedad de Responsabilidad Limitada)⁶. קיימות אפשרויות נוספות אך הן בשימוש מועט יחסי. בד"כ בוחרים ב-SA לפעילויות גדולות יותר וב-SL לפעילות מצומצמת. בעלי המניות בחברות SA והבעלים של SL לא מחויבים אישית לחובות החברה. ההבדלים העיקריים בין SA ל-SL הם ההון העצמי הדרוש להקמה (60,102 יורו ב-SA לעומת 3,006 יורו ב-SL), מס' המקימים (3 לעומת 2) וגמישות רבה יותר ב-SL באסיפות הכלליות, בהעברת השתתפות ובניהול החברה.

תהליכי רישום חברת הבת לוקחים בממוצע כחודשיים. ממשלת ספרד מפעילה "One Stop Shop" (Ventanilla Unica Empresarial), ע"מ לסייע לחברות בתהליך הקמת חברה. כיום קיימים 26 מרכזים כאלה הפועלים בערים המרכזיות של ספרד.

⁵ זהה ל-CORPORATION
⁶ זהה ל-LTD

ה.2. תמחור ותנאי תשלום

מע"מ – בבניית המחיר יש לקחת בחשבון את המע"מ. המע"מ הוא בגובה 18%, ישנם מוצרים עליהם מוטל מע"מ מופחת בגובה 8% (למשל כימיקלים לחקלאות) ו-4% (למשל תרופות לשימוש אדם).

מועד תשלום המע"מ – יש לקחת בחשבון כי המע"מ על מוצרים ישראלים ועל מוצרים שאינם ממדינות הא"א מוטל בעת המעבר במכס. למוצרים שמקורם בא"א יש יתרון שכן המע"מ עליהם משולם רק בעת המכירה, בממוצע כ-60 יום לאחר המעבר במכס.

תנאי תשלום – בד"כ התשלום מתבצע לאחר 30, 60 או 90 יום. חברות גדולות מקבלות לעיתים אף דחיית תשלום בחצי שנה. תשלומים מהממשלה מתעכבים לעיתים עד שנה. יש לקחת בחשבון את עלויות המימון בעת התמחור.

ה.3. מכירה לממשלה

כל חברה הרוצה לספק מוצרים ושירותים למשרדי הממשלה, לאוטונומיות ולחברות ממשלתיות צריכה להיות רשומה במאגר הספקים של הממשלה (Registro Oficial de Contratistas) אשר במשרד הכלכלה. ע"מ להיכנס למאגר הספקים עליה להוכיח יכולת פיננסית וטכנית.

מידע על מכרזים ממשלתיים מתפרסם בבולטין הרשמי Boletin Oficial del Estado. מכרזים מפורסמים לפחות 26 יום לפני מועד הסגירה. בנוסף מכרזים מעל 4.5 מיליון \$ מפורסמים לפחות 40 יום לפני מועד הסגירה בבולטין הרשמי של הא"א. מכרזים מעל 12 מיליון יורו דורשים את אישור מועצת השרים. מעבר לפרוייקטים שמציעה הממשלה המרכזית, קיימים מכרזים רבים המפורסמים ע"י האוטונומיות ברחבי המדינה וע"י הערים. תחומי המכרזים יכולים להיות אטרקטיביים מאוד עבור חברות ישראליות, בין השאר מכרזים בתחומי המים, איכות הסביבה, בריאות, חינוך וחקלאות. לבולטין הרשמי קיים אתר אינטרנט, ובו כלולים מכרזים המפורסמים ברמת הממשל המרכזי וברמת האוטונומיות. כתובת האתר היא: www.boe.es

קיימים 3 סוגים של תהליכי רכש: פתוח, מוגבל ומו"מ. בתהליך פתוח מפורסם מכרז אליו יכולים להגיש הצעות כל הגורמים המעוניינים. בתהליך מוגבל מוזמנות בין 20-5 חברות להציג את יכולותיהן, ולאחר שלב זה מפורסם מכרז אליו יכולות לגשת החברות שעברו את השלב הראשון. בתהליך מו"מ מוזמנות לא פחות מ-3 חברות להגיש הצעותיהן למכרז, כאשר יכולותיהן של חברות אלו כבר ידועות ועל סמך כך הן הוזמנו. בד"כ משתמשת הממשלה בתהליך המוגבל ובתהליך המו"מ לרכש בטחוני, אך קיימת גם אפשרות ליישם תהליך זה בענפים כמו איכות הסביבה.

חברות זרות אשר רוצות לגשת למכרזים ממשלתיים מחויבות לקבל אישור על מסמכיהן מהקונסוליה הספרדית. לאחרונה נתקלו חברות ישראליות בקשיים לקבל אישורים מתאימים מהמחלקה הכלכלית של שגרירות ספרד בישראל.

✓ הערה: חברה הנתקלת בבעיה כזו מוזמנת לפנות למינהל סחר חוץ במשרד התמ"ת בארץ או למחלקה הכלכלית בשגרירות ישראל בספרד.

ע"פ החוק הספרדי חברות זרות גם חייבות להיות עם נוכחות משפטית בספרד (הסכם הפצה, הסכם סוכנות, חברת בת, סניף וכו') לפני הגשת הצעות למכרז ממשלתי. במקרה של מחלוקת, הממשלה הספרדית מכירה רק בפסיקות של בתי המשפט בספרד.

בשל הפיזור הגיאוגרפי של הפרוייקטים, כמותם הרבה והמועד הקצר שניתן להם פרסום רשמי, כמו גם חשיבות הקשרים האישיים והיכרות המערכת הספרדית, הדרך היעילה ביותר לחברות ישראליות לקחת חלק בפרוייקטים ממשלתיים היא ע"י קשר עם חברה מקומית או סוכן מקומי.

ה.4. מגבלות מכסיות ובלתי מכסיות ליצוא הישראלי לספרד

בהתאם להסכם האסוציאציה בין ישראל לאיחוד האירופאי, ספרד אינה מטילה מכס על מוצרים תעשייתיים המיוצרים בשטחה של ישראל. עם זאת, קיימת מחלוקת בין ישראל לא"א בנושא סחורות שיוצרו בשטחי יהודה, שומרון וחבל עזה, כאשר הא"א טוען כי מוצרים אלו אינם זכאים להטבות המכסיות הנובעות מהסכם האסוציאציה. עקב כך, במקרים בהם קיים למכס הספרדי "חשד" כי המוצרים יוצרו בשטחי יהודה, שומרון ועזה, הוא דורש מהיבואן הספרדי להגיש לו טופס הבהרה מהמכס הישראלי בנוגע למקור המוצר. עד לאחרונה המכס הישראלי נהג להעביר התייחסות כללית כי המוצר מיוצר בשטח מדינת ישראל ללא התייחסות ספציפית למקום הייצור המדויק. תשובה כללית זו לא סיפקה את המכס הספרדי, אשר במקרה הספק הטיל את שיעורי המכס הנהוגים לגבי המוצר ללא הטבות ההסכם. הבעיה מחריפה במיוחד כאשר החברה הישראלית מייצרת באיזור שאינו במחלוקת בין ישראל לא"א, ועדיין קיימים מקרים בהם הוטלו מכסים על מוצרים ישראלים. לתשומת לב היצואנים הישראלים, היו מקרים בהם נפתרה הבעיה באופן נקודתי באמצעות הצהרה עצמית של היצואן כי אינו מייצר בשטחי יהודה שומרון ועזה. לאחרונה נראה כי חלה התקדמות במציאת פתרון לבעיה זו, ומתקיימים דיונים בין ישראל לא"א למציאת פתרון טכני אשר ימנע פגיעה בכלל היצוא הישראלי לאירופה.

באשר למוצרים חקלאיים ומוצרי מזון מעובד, נכנס לתוקף (ב-1 בינואר 2010) הסכם הסחר החדש עם האיחוד האירופי אשר צפוי להביא לליברליזציה של כ-95% בסחר במזון מעובד בין ישראל לאיחוד האירופי ולהגביר משמעותית את תחרותיות תעשיית המזון הישראלית בייצוא לאירופה

ההסכם החדש כולל הטבות רבות ומאפשר הרחבה משמעותית של מגוון מוצרי המזון המיוצאים לאיחוד האירופי, ללא מגבלות. מוצרי מזון שעד היום זכו לגישה מוגבלת לשוקי אירופה בשל מיכסות או היטלים גבוהים, כגון שוקולד ומוצרי מאפה, ופלים, פסטה, קפה, בסיסים להכנת מיצי פירות, מרשלון, סלטים טריים ועוד ייהנו כעת מפטור מתשלום מכס והיטלים אחרים. מוצרים נוספים יזכו להטבות מכס ומכסות מוגדלות.

מוצרים שמקורם בישראל, כמו גם מוצרים שמקורם במדינות אחרות שאינן חברות בא"א, מחויבים בתשלום המע"מ בעת השחרור מהמכס. זאת, בניגוד למוצרים שמקורם במדינות האיחוד, אשר מחויבים במע"מ רק עם מכירתם בשוק הספרדי. הפער הממוצע בין המעבר במכס למכירה בשוק הוא 60 יום. שיעור המע"מ הכללי הוא 18% אולם קיימים גם שיעורי מע"מ מופחתים של 8% ו-4%. יש לבדוק ספציפית לגבי על מוצר ומוצר.

בתחום המזון והרפואה הושג הסכם אשר יפטור את יצואני התרופות הישראלים מביצוע בדיקות מעבדה נוספות על אדמת אירופה וכן יאפשר למשרד הבריאות הישראלי לבצע את הביקורות התקופתיות על תהליך ייצור התרופות. ההסכם, אשר צפוי להיכנס לתוקף במהלך 2010, יאפשר לתעשייה הישראלית גישה מהירה וזולה יותר לשוק התרופות האירופי ויביא לחסכון רב בעלויות הכרוכות ברגולציה על תהליכי הייצוא והייבוא ממדינות האיחוד האירופי. בשלב הראשון, יכלול ההסכם הכרה הדדית בבדיקות GMP לתרופות המבוצעות על ידי משרד הבריאות הישראלי ובעתיד יורחב לסקטורים תעשייתיים נוספים

ה.5. דרישות תקינה וסימון

באופן כללי, כללי התקינה של הא"א תקפים גם בספרד. מוצרים רבים המיובאים למדינות האיחוד מחויבים בתוית CE. עם זאת עדיין קיימים מוצרים אשר מחויבים לעבור גם אישור תקינה מקומי, כגון ציוד רפואי וציוד תקשורת.⁷

בנוגע לסימון מוצרים, באופן עקרוני כל המוצרים הנמכרים בשוק הספרדי מחויבים לשאת סימון בשפה הספרדית. בנוסף, קיימות דרישות סימון ספציפיות על מוצרי מזון, תרופות, טקסטיל ועוד. יש לבדוק היטב עם היבואן מהן דרישות התקינה והסימון הספציפיות לגבי המוצרים המיובאים לספרד.

ה.6. איזורי סחר חופשי

בספרד איזורי סחר חופשי רבים, המאפשרים פעילות ייצור, עיבוד, מיון, אריזה ועוד פעילויות מסחריות ללא תשלום מכס ומע"מ. הסחורה מחויבת במכס ומע"מ רק אם היא מיועדת להימכר בשוק הספרדי. במרבית נמלי

⁷ לקבלה של מידע נוסף אודות אישורי תקינה ספרדים ניתן לפנות לאתר האינטרנט של עמותת ספרדית לתקינה <http://www.aenor.es/desarrollo/inicio/home/home.asp>

הים ושדות התעופה קיימים איזורי סחר חופשי, ואיזורי הסחר החופשי הגדולים במדינה מצויים בברצלונה, קאדיס, ויגו והאיים הקנריים. איזורים אלו יכולים לשמש בסיס לוגיסטי לפעילות חברות ישראליות בדרום אירופה, אמל"ט וצפון אפריקה.

ה.7. טיפים ומידע שימושי ליצואן הישראלי

יחסים אישיים – הספרדים מצפים לקשר של יחסים אישיים ואמון הדדי עם ספקים. אין תחליף לפגישות אישיות, ובד"כ תכתובת באימייל וקשר טלפוני אינם מניבים תוצאות רבות. מרכיב האמון והיחסים האישיים חשוב מאוד בסגירת עסקאות, לעיתים אף יותר מהמחיר או מאיכות המוצר. דבר זה נכון במיוחד בעסקאות גדולות ובעסקאות ממשלתיות בהן רוצה הגורם המחליט להבטיח שירות מצויין לאחר המכירה ומענה לכל דרישה ובעיה. תהליך יצירת היחסים האישיים אף מאריך את זמן תהליך המכירה.

מנטליות עסקית – הספרדי בתחילת הקשר העסקי פורמלי יותר מהישראלי ואינו ישיר כמונו בעשיית עסקים. כאמור, חשוב ליצור קודם כל קשר של יחסים אישיים ואמון הדדי, ורק לאחר מכן לגשת לדיון העסקי. טעות מקובלת היא לחשוב על ספרד כמדינה עם מנטליות עסקית דומה לזו של מדינות אמריקה הלטינית. המנטליות העסקית הספרדית, בעיקר במרכזי העסקים במדריד וברצלונה, דומה יותר למנטליות העסקית במדינות אירופה מאשר במדינות אמל"ט.

תהליכי קבלת החלטות – תהליך המכירה בספרד הוא איטי יחסית, בשל העובדה כי ההחלטה מתקבלת בדרגי הניהול הגבוהים לאחר התייעצות עם כל הגורמים הרלוונטיים בארגון. חשוב לפיכך לעבוד בכל הרמות, הן בדרגים הטכניים והן בדרגי הניהול ע"מ לקדם את תהליך המכירה.

שפה – שפת העסקים היא ספרדית. אי ידיעת השפה הספרדית מהווה מגבלה משמעותית לקיום עסקים בספרד. חריג לכך הוא סקטור התקשורת בו כמעט ואין בעיה לקיים קשרים עסקיים באנגלית, אולם גם בסקטור זה ידיעת השפה הספרדית מהווה יתרון.

לבוש – הספרדים מאוד מקפידים בלבושם. מקובל להגיע לפגישות בלבוש אלגנטי, לגבר רצוי חליפה ועניבה או ג'קט ועניבה.

שמות – מאוד מקובל לקבל כרטיס ביקור עם 4 שמות. בד"כ שני השמות הראשונים הם שמות פרטיים ושני השמות האחרונים הם שמות המשפחה מצד האב ומצד האם. בפנייה לאדם בפגישה רשמית מקובל לקרוא לו/לה בשם המשפחה הראשון. לדוגמא אם השם המלא הוא Jose Maria Gonzales Moreno, הפנייה

הרשמית תהיה מר Gonzales, או בספרדית סניור גונזלס. לאישה שלא יודעים אם היא נשואה או לא שם התואר הוא Señorita (סניוריטה) ואם ידוע כי היא נשואה Señora (סניורה).

מטבע – החל מינואר 2002 המטבע הרשמי בספרד הוא היורו. עם זאת, מטעמי נוחות עדיין במקומות רבים ננקבים המחירים גם בפזטות ישנות. בעסקאות גדולות כגון עסקאות נדל"ן בד"כ נוקבים הספרדים מחיר בפזטות, מכיוון שכך קל להם יותר לאמוד את שווי העסקה. שער החליפין הקבוע הוא 1 יורו ל- 166.37 פזטות. אנשי עסקים ספרדים להם קשרים בינ"ל רגילים לעבוד ביורו.

חופשות – קיימות שלוש תקופות במהלך השנה בהן הפעילות העסקית מצומצמת: בתקופת הקיץ בחודשים יולי-אוגוסט, בתקופת חג המולד החל מה- 15 בדצמבר ועד ה- 7 לינואר ובתקופת הפסחא כשבועיים בד"כ במהלך חודש אפריל.

בשנת 010 ימי החופש הלאומיים הם כדלהלן: 6 בינואר, 25 במרץ, 15 באוגוסט, 12 באוקטובר, 1 בנובמבר, 6 בדצמבר, 8 בדצמבר ו- 25 בדצמבר.

כמו"כ קיימים ימי חופש ספציפיים באוטונומיות השונות. בשנת 2010 ימי החופש המיוחדים למדריד הם 24 במרץ, 2-3 במאי ו- 25 ביולי וימי החופש המיוחדים לברצלונה הם 28 למרץ, 16 למאי, 24 ביוני ו- 26 בדצמבר.

זמני עבודה – במרבית החברות העסקיות ימים ב'-ו' בין השעות 09:00-18:00. לא מקובל להתקשר למשרדים בין השעות 14:00 עד 16:00 או 17:00, בשעות אלו אנשים בד"כ נמצאים בארוחת צהריים. בחברות רבות ניתן למצוא אנשים במשרדים עד השעה 20:00. בנקים פתוחים רצוף בין השעות 08:00-14:30, לעיתים אף בשבתות. בתי כלבו גדולים פתוחים בימים ב'-שבת רצוף בין השעות 10:00-20:00. בנוסף הם פתוחים בכל יום ראשון של החודש ובכל ימי ראשון של חודש דצמבר. חנויות מסחר קטנות בד"כ פתוחות בין השעות 09:00-14:00 ושוב אה"צ בין השעות 17:00-20:00.

דייקנות – הספרדים מצפים כי תגיע/י בזמן לפגישה. במרכזים העסקיים החשובים, מדריד וברצלונה, גם הספרדים משתדלים להיות דייקנים, אולם ניתן לקבל בהבנה איחור של 10-15 דק'. באיזור אנדלוסיה ההתייחסות לנושא הזמנים גמישה יותר.

מתנות – ניתן וחשוב לתת מתנות, אך רצוי לא בשלבים הראשוניים של הקשר העסקי אלא רק לחיזוק קשר אישי שכבר נוצר. רעיונות אפשריים למתנה הם יינות ישראליים ומוצרי קוסמטיקה מים המלח. כמובן אין צורך להגזים ויש לשקול נתינת מתנה הולמת בהתאם לנסיבות.

ספורט – הספרדים מאוד אוהבים ספורט באופן כללי, וכדורגל בפרט. אין זה פלא כאשר בליגה הספרדית משחקים השחקנים הטובים בעולם. עם גבר ספרדי ממוצע זהו נושא שיחה בטוח ומקרב. גם נשים בד"כ יבינו בספורט, אך לא תמיד ישושו לשיחה מעמיקה בנושא.

ארוחות עסקיות – מקובל לקיים ארוחות צהריים עסקיות ארוכות של כשעתיים וחצי עד שלוש. ארוחות אלו משמשות לצורך הכרה הדדית ויצירת קשר אישי ואמון. בדרך כלל, לא מקובל לשוחח בארוחות אלו על ענייני עסקים, אלא רק לקראת סיומן.

אוכל ושתייה – הספרדים גאים מאוד במגוון המטבח הספרדי. לכל איזור בספרד הייחוד הגסטרונומי שלו. מאכל פופולרי ספרדי הוא הפאייה, תבשיל אורז עם תוספות שונות. הכרת המטבח הספרדי ומחמאות על האוכל הספרדי יתקבלו בחיבה רבה. הספרדים גם מאוד גאים ביין הספרדי. מותג ספרדי מוכר הוא יינות לה ריוחה. בסיומן של ארוחות צהריים מקובל לשתות משקה אלכוהולי ולדון בעניינים עסקיים, בד"כ מוגש הפאצ'אראן או האורוחו.

טיפים – בספרד לא קיימת חובה לתת טיפים. עם זאת, אם מרוצים מהשירות מקובל לעגל את החשבון ולהשאיר טיפ, אך אין צורך להשאיר 10% כמקובל בארץ. במסעדות יוקרה מקובל להשאיר סכום של 5%-10% אם מרוצים מהשירות. לנהגי מוניות ניתן לעגל את סכום הנסיעה, אך כאמור לא חובה.

1. יחסי הסחר והכלכלה בין ישראל וספרד

1.1. כללי

טבלה 5: ייצוא ספרדי לישראל (סך לאומי) לשנים 2007-2010

שנה	ערך כספי (במיליוני יורו)	אחוז השינוי השנתי
2010	231116	-----
2009	609562	-21%
2008	773630	25%
2007	619183	-----

טבלה 6: ייבוא ספרדי מישראל (סך לאומי) לשנים 2007-2010

שנה	ערך כספי (במיליוני יורו)	אחוז השינוי השנתי
2010	302397	-----
2009	702204	-17%
2008	846041	-6.5%
2007	904743	-----

טבלה 7: ייצוא לישראל לפי מחוזות בשנת 2009

מחוז	אלפי יורו	% מסה"כ
Cataluña	151912	24.92
Valenciana	127325	20.89
Madrid	87294	14.32
País Vasco	77684	12.74
Aragón	47087	7.72
Galicia	26137	4.29
Andalucía	18013	2.96
Murcia	13972	2.29
Cantabria	13786	2.26
Castilla y León	12813	2.1
Castilla-La Mancha	12418	2.04
Navarra	11344	1.86
Canarias	3999	0.66
Asturias	2486	0.41
Rioja	1151	0.19
Sin determinar	798	0.13

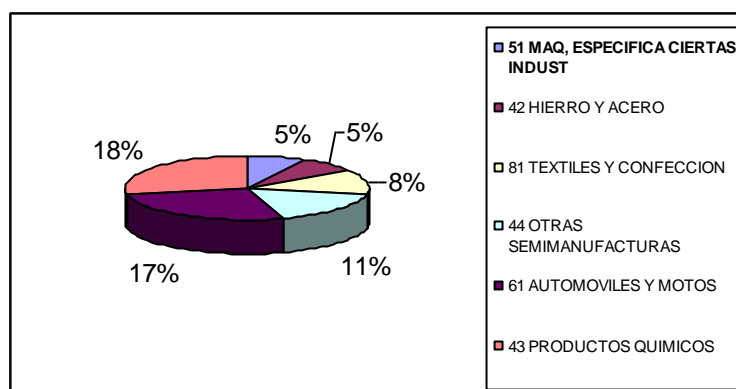
Balears	738	0.12
Extremadura	554	0.09
Melilla	50	0.01
Ceuta	0	0
Total nacional	609562	100

טבלה 8: ייבוא לישראל לפי מחוזות בשנת 2009

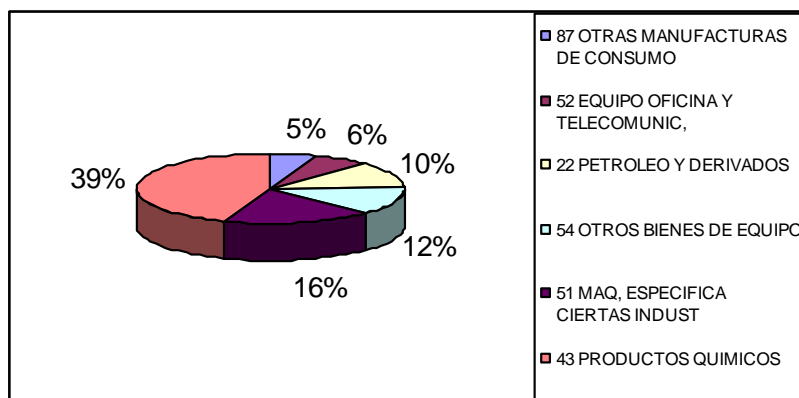
מחוז	אלפי יורו	% מסה"כ
Madrid	194188	27.65
Andalucía	146140	20.81
Cataluña	130346	18.56
Valenciana	98018	13.96
Murcia	30691	4.37
Castilla-La Mancha	26561	3.78
País Vasco	25268	3.6
Extremadura	19682	2.8
Castilla y León	9300	1.32
Canarias	8104	1.15
Galicia	4526	0.64
Aragón	3504	0.5
Sin determinar	2924	0.42
Navarra	1489	0.21
Balears	741	0.11
Ceuta	215	0.03
Asturias	114	0.02
Cantabria	149	0.02
Rioja	164	0.02

Melilla	83	0.01
Total nacional	702,204	100

גרף 17: היצוא הספרדי לישראל לפי מגזרים ברבעון הראשון של 2010



גרף 18: היבוא הספרדי מישראל לפי מגזרים ברבעון הראשון של 2010



2.1. תיירות

חברות אל על ואיבריה חתמו בסוף שנת 1998 על הסכם שתוף פעולה עסקי לפיו, מה- 1.1.99 הופעלו כל טיסות שתי החברות בקו ישראל - ספרד בקוד משותף. מטרת ההסכם היא להגדיל את מספר הנוסעים ואת המטען המסחרי האווירי בין המדינות. החברות מפעילות כיום טיסות יומיות סדירות בקווים ת"א-מדריד ות"א-ברצלונה.

כניסות תיירים ספרדים לישראל:

ניתן לראות מהנתונים הבאים כיצד השפיע המצב הביטחוני בישראל על התיירות מספרד לארץ:

2000 – 65,612
2001 – 11,789
2002 – 8,584
2003 – 15,609
2004 – 20,000
2005 – 50,000
2006 – 30,000
2007 – 47,000 - 2008 – 66,000
2009 – 54,000

כניסות תיירים ישראלים לספרד:

עבור הישראלים ספרד היא יעד פופולרי לחופשות. בעבר ה"להיטים" היו פאלמה דה מיורקה ואיביזה, בשנים האחרונות היעד הפופולרי הוא ברצלונה. ההערכה היא כי מעל ל- 100,000 תיירים ישראלים ביקרו בספרד בשנה האחרונה.

3.1. הסכמים כלכליים ישראל-ספרד

מזכר הבנה המדען הראשי - CDTI :

בדצמבר 1993 נחתם הסכם בין המדען הראשי הישראלי והמרכז לפיתוח טכנולוגי ותעשייתי הספרדי (cdti) לשנת"פ במו"פ תעשייתי.

מטרת ההסכם לקדם ולתמוך בפעילויות מחקר ופיתוח משותפות לתועלת שתי המדינות, לזהות שותפים פוטנציאליים ולהעניק שירותים שעשויים לקדם את שיתוף הפעולה. מדובר בפרוייקטים משותפים לחברות תעשייתיות משתי המדינות.

ההסכם המפורט קובע קריטריונים ונהלים לקבלת סיוע ממשלתי מהמדען הראשי ו- cdti לפרוייקטים משותפים במו"פ בין חברות משתי המדינות.

תוקפו של מזכר הבנה פג ב- 14.12.98 וניתן לחדשו כפי שמופיע בהסכם לפי בקשת אחד הצדדים.

הסכם למניעת כפל מס: לאחר דיונים שנמשכו לסירוגין משנת 1991, נחתם בנובמבר 1999, הסכם למניעת כפל מס בירושלים. ההסכם נכנס לתוקף בתום תהליך האשרור-בינאר 2001.

הסכם בין התאחדויות התעשיינים ישראל-ספרד: בשנת 1992 נחתם הסכם שת"פ בין התאחדויות התעשיינים בעת ביקור משלחת התאחדות התעשיינים הישראלית בספרד בראשות דב לאוטמן.

הסכם בין מכוני היצוא ישראל-ספרד: נחתם בשנת 1996 בעת ביקור משלחת תעשיינים בספרד בראשות השר מיכה חריש ויו"ר מכון היצוא הישראלי עמיר מקוב.

4.1. פעילות חברות ישראליות בספרד

מרבית החברות הישראליות פועלות בספרד באמצעות סוכנים ומפיצים ומקצתן באמצעות חברות בת מקומיות ומיזמים משותפים.

בין החברות הישראליות עם נציגות עצמאית בספרד: אל-על, צים, אגרסקו, קומברס, אמדוקס, פולישק ולומניס.

פעילות החברות אי.סי.איי., מכתשים-אגן, רב בריח, הזרע, נען, ויסוניק, ישקר, נטפים, נירוסופט, תדיראן מוצרי צריכה, אלאדין, חיפה-כימיקלים והנדסת התפלה, מתבצעת באמצעות חברות בת מקומיות או נציגים מקומיים, חלקן בשותפות עם חברות ספרדיות המבצעות את השיווק ונותנות את השירות לאחר מכירה.

אניות מישאל פוקדות רבים מנמליה של ספרד, שהינה היעד או תחנת הביניים בדרך ליעדים אחרים כמו צפון אירופה, אפריקה, צפון אמריקה ודרום אמריקה והמזרח הרחוק. ברצלונה משמשת את צים כנמל שטעון מרכזי למכולות. אניות המכולה של צים מהוות את הנתח העיקרי של חברות ספנות זרות בנמל מרכזי זה ומהוות נתח חשוב בנמלים חשובים אחרים כמו ולנסיה וקדיס.

בנוסף פעילות מסחרית זו קיימת גם פעילות ישראלית בצורה של השקעות בפעילות יצרנית ומיזמים משותפים עם חברות ספרדיות. בולטות בהקשר זה ההשקעות הבאות:

- מפעלי ים המלח זכתה ב- 1998 במכרז בינ"ל שפרסמה ממשלת ספרד, במסגרת מדיניות ההפרטה, למכירת חברת האשלג הממשלתית Iberpotach. החברה הקימה שותפות, בה היא מחזיקה 60%, יחד עם שתי חברות ספרדיות LASEDA מתחום הכימיה ו- TOLSA מתחום המכרות. הצלחת החברה ברכישת החברה הספרדית היוותה קפיצת מדרגה ביחסי הכלכלה בין המדינות ובפעילות החברה הישראלית, אשר הינה בין יצרניות האשלג הגדולות בעולם. צעד זה שיפר את יכולת הייצור ואת היכולת להתמודד במכרזים בינ"ל לאספקת אשלג ומוצריו.

- מכתשים-אגן השלימה בשנת 1997 רכישת 100% ממניות חברת ARAGONESAS-AGRO הספרדית, חברת בת של ענק הכימיקלים, eise, כנגזרת ממדיניותה להגדלת מעורבות בשוקי היעד של מוצריה על ידי רכישת צינורות שיווק מקומיים ויצירת יתרון יחסי מול יצרני מוצרים אגרו-כימיקלים גנריים מתחרים.

- חברת חיפה כימיקלים רכשה ב- 1998 חברה ספרדית AGRIMOR ליצור והפצת דשנים מסוגים שונים ולהפצת חומרי הדברה. לחברה רשת שיווק והפצה הפעילה בכל אזורי ספרד. הרכישה נעשתה במסגרת מדיניות החברה להעמקת אחיזתה בשוק הספרדי.

- חברת הנדסת התפלה התמה על הסכם שת"פ טכנולוגי עם חברת הבנייה CONSTRUCCIONES LAIN S.A. מהגדולות בספרד, על מנת לקדם את אפשרויות החדירה לפרוייקטים עתידיים – בנושאי טיפול במים באזורים צחיחים. בכוונת החברה לחדור לתחומים התעשייתיים (בתי זיקוק, חברות חשמל, תעשיות ומפעלים גדולים) נוכח ההשקעות הניכרות הצפויות בתחום בספרד.

- הנדסת התפלה שותפה בקבוצת DETELCA, מיזם משותף המבוסס על טכנולוגיה של החברה, להתפלת מים בשיטת ניצול חום שיורי (med - שיטה רב שלבית). המפעל, מתקן להתפלת מים ב- LAS PALMAS, הינו הגדול ביותר הקיים בשיטה האמורה (35,000 מ"ק ליום) בספרד. כמו כן שותפה החברה בקונסורציום עם חברת החשמל השלישית בגודלה בספרד- UNION FENOSA ועם חברת הבנייה הספרדית ICS לאספקת 50 מיליון קוב מים לשנה בקליפורניה.

- מפעל המזון גת - גבעת חיים הקים מפעל עיבוד הדרים ב- MURCIA יחד עם שותפים מקומיים. כיום זהו אחד המפעלים המתקדמים בעולם לייצור מיצי הדר.

- אגרומצר - מיזם משותף בחלקים שווים שהחל לפעול בתחילת 1998, בין מפעל מצרפלסט ו- AGRO SISTEMAS ב- MANZANARES שבמדינת קסטיליה-לה-מנצ'ה, לייצור שלוחות טפטוף ודישון פי ידע ישראלי. העברת ייצור צינור הטפטוף לספרד נעשתה על מנת להתמודד עם מרכיב ההובלה. חברת AGRO SISTEMAS מתמחה בהפצת מוצרים וטכנולוגיות ישראלים ומייבאת מספר רב של מוצרי השקיה ממפעלים שונים בארץ, הנמכרים יחד עם מוצרי הטפטוף.

- גת - דשנים נוזליים - GAT FERTILIZADOS - מפעל נוסף של יזמים ומשקיעים ישראליים (קבוצת פדרמן), המשלב טכנולוגיות ישראליות ליצור דשן נוזלי לחקלאות. לחברה כיום שני מפעלים בספרד והמפעל השלישי בשלבי הקמה. המפעל הראשון הוקם באנדלוסיה ב- 1994, והשני הממוקם באקסטרמדורה נחנך ב- 2001.

- חברת מי עדן רכשה בפברואר 2002 בעלות מלאה על החברה הספרדית AQUA 2000 והיום היא בין המובילות בשוק הספרדי.

- חברת אלקו משתפת פעולה עם תאגיד MCC הספרדי ורכשה 90% מענקית מוצרי החשמל הצרפתית "ברנדט". MCC (FAGOR) רכשה 10% הנותרים.

- חברת "כרומגן", המייצאת לספרד בהיקף שנתי של כ- 3 מיליון יורו, מתכננת לרכוש קרקעות באזור העיר סביליה, אשר ישמשו אותה להקמת מפעל הרכבה מקומי עם התפתחות השוק.

- חברת M-WISE הישראלית מאפשרת באמצעות הטכנולוגיה שלה, המבוססת על הודעות SMS, ל- 70,000 חברי מועדון הספורט של ריאל מדריד להתעדכן בתוצאות המשחקים, להזמין כרטיסים, לבחור בשחקן ובשער המצטיין בכל משחק ועוד. החברה חתמה על הסכמים עם שלושת המפעילים הסלולריים הספרדים.

- חברת נען דן חנכה בחודש נובמבר 2004 מפעל ייצור משותף עם חברת Plastimer ליצור מוצרי השקיה. מוצרי המפעל מיוחדים לשוק הספרדי, הפרטוגזי ומדינות המגרב.

5.1 פעילות חברות ספרדיות בישראל

חברות ספרדיות רבות פועלות בישראל באמצעות מפיצים ונציגים. בנוסף לכך קיימות דוגמאות לחברות ספרדיות המשקיעות בישראל ומבצעות פרוייקטים. בולטות הפעילויות הבאות:

- חברת Accenture, מנהלת מסניפה הספרדי את פעילותה בישראל. כיום מעורבת במס' פרוייקטים חשובים בישראל בהיקף כולל של עשרות מיליוני \$. החברה מבצעת פרוייקטים בתחום המיחשוב וה- Outsourcing.

- חברת התשתיות הספרדית Dragados מבצעת בשנים האחרונות את פרוייקט נמל היובל באשדוד, פרוייקט בהיקף של כ- 250 מיליון \$. החברה מובילה קונסורציום עם עוד 3 חברות ישראליות בפרוייקט זה.

- חברת דרגדוס אף זכתה בפרוייקט מנהרות הכרמל בשנת 2000, פרוייקט בהיקף כספי דומה לזה של נמל היובל. גם בפרוייקט זה פועלת דרגדוס במשותף עם חברות ישראליות. אולם עד היום לא מתבצע הפרוייקט בשל עיכובים הנובעים מהצד הישראלי. משרד האוצר הישראלי במו"מ עם דרגדוס על תנאים מעודכנים ומשופרים לפרוייקט זה ע"מ שיוכל לצאת אל הפועל.

- מפעלי Alshtom, תאגיד אנגלו צרפתי, המייצרים בספרד קטרים (ולנסיה) וקרונות (ברצלונה), זכו ב- 3 השנים האחרונות במספר מכרזים בינ"ל של רשות הרכבות והנמלים לאספקת 37 קרונות נוסעים בסך 40 מיליון דולר ו- 18 קטרים בעלות 45 מיליון דולר. השקת הקטרים הראשונים התקיימה ביוני 1998 בחסות שר התשתיות. ב- 2 הפרוייקטים קיימת קבלנות משנה בארץ והתחייבות לקניית גומלין שלא במסגרת הפרוייקט. חברת Alshtom משתתפת ב- 2 מכרזים בינ"ל של רשות הרכבות והנמלים לאספקת קרונות נוספים.

- חברת TEAM יצרני ציוד לשדות תעופה – מתקינה בפרוייקט נתב"ג 2000 שרוולים ומגדלי קישור בין השרוולים. חלק מהציוד מיוצר בחלקו בישראל.

- חברת Irizar מוכרת בישראל כבר שנים רבות אוטובוסים לאגד.

- רשת ZARA הספרדית פעילה בישראל החל משנת 1997.

- 2 רשתות ספרדיות אופנתיות נוספות לצעירים, MANGO ו-PULL & BEAR, פועלות אף הן בארץ כבר מספר שנים.

- רשת האופנה הספרדית CORTEFIEL חתמה ב- 1998 על הסכם זכיינות עם רשת השקם למכירת מותגי SPRINGFIELD שבבעלותה בארץ.

- 3 חברות ספרדיות (PRIDESA, CADAGUA, INIMA) שיתפו פעולה עם חברת אשטרם בהשתתפות במרכז להתפלת מי ים באשקלון בהיקף של 50 מיליון מ"ק.

- חברה ספרדית מכרה לרשות הנמלים שתי גוררות נמל. המסירה התבצעה באמצע שנת 2002.

- חברת Duro Felguera זכתה לאחרונה במרכז של רשות הנמלים לאספקת עגורנים בשווי כספי של כ- 18 מיליון יורו.

6.1. לשכות מסחר דו לאומיות

ביוני 2003 הוקמה לשכת המסחר ישראל-ספרד בטקס מרשים בהשתתפות שר האוצר בנימין נתניהו ומנהל המכון לסחר חוץ הספרדי Jose Manuel Reyero. לשכת המסחר הרשומה ספרד-ישראל אינה פעילה כבר מס' שנים ומתקיימים מאמצים לחדש פעילותה.

בסוף 2005 הוקמה לשכת המסחר ספרד-ישראל, אשר פועלת מאז לקידום היחסים המסחריים והתרבותיים בין המדינות. בלשכה זו שותפות מעל ל- 70 חברות ספרדיות וישראליות. במהלך שנת 2007 הוקם סניף של לשכה זו בקטלוניה, גליסיה ואנדלוסיה. בשנה אחרונה הוקם סניף באיים הקנריים.

7. ספרד כגשר לפעילות במדינות שלישיות

לספרד קשרים מסחריים ענפים עם מדינות אמריקה הלטינית וקשרים מסחריים טובים עם מדינות ערב בכלל ומדינות צפון אפריקה בפרט. חברות ישראליות יכולות ליהנות מקשרים אלו ע"י יצירת שיתופי פעולה עם חברות ספרדיות.

כמו"כ, יכולה ספרד לשמש כבסיס לפעילות חברות ישראליות באירופה. היותה של ספרד חברה בא"א וקרבתה הפיזית לשווקים האירופיים יקנה לחברות ישראליות גישה נוחה יותר לשווקים אלו.

ז. נספחים

ז.1. מקורות לסקירה:

Banco de España
Cámaras, Informe Económico Anual
CIA The World Factbook Spain
Comision del Mercado de las Telecomunicaciones
Doing Business in Spain 2004
Economist – Country Briefing Spain
Instituto Español de Comercio Exterior – ICEX
Instituto Nacional de Estadística
Ministero de Economía y Hacienda, Dirección General de Política Económica
Country Commercial Guide Spain–NTDB
NTDB – Sectoral Market Research Reports

עיתונות כלכלית וכללית שוטפת (Expansion, Cinco Días, El País)
אתרי אינטרנט (רשימה בהמשך)

ז.2. תערוכות חשובות בספרד:

אבטחה

SICUR – International Security, Safety and Fire Exhibition

www.sicur.ifema.es

Madrid

איכות הסביבה

GENERA – International Energy and Environmental Exhibition

www.genera.ifema.es

Madrid

CLIMATIZACION – International Air-conditioning, Heating, Ventilation and
Refrigeration Fair

www.climatizacion.ifema.es

Madrid

ECOMED POLLUTEC – International Energy and Environmental Fair

www.ecomedpollutec.com

Barcelona

תכשיטים

IBERJOYA + BISUTEX + INTERGIFT – International Jewelry, Fashion Jewelry and
Gift Week

www.iberjoya.ifema.es

www.intergift.ifema.es

Madrid

קוסמטיקה ויופי

COSMOBELLEZA – Internacional Beauty Fair

www.feriacosmabelleza.com

Barcelona

תיירות

FITUR

<http://www.ifema.es/ferias/fitur/default.html>

Madrid, 30/1-3/2/08

אופטיקה

EXPOOPTICA – International Optics and Optometry Fair

www.expooptica.ifema.es

Madrid

טלפונים ניידים

3GSM

<http://www.mobileworldcongress.com/>

Barcelona

למידע נוסף על תערוכות אלו ותערוכות נוספות, ניתן להסתכל באתרי האינטרנט של מרכזי הירידים המובילים:

מדריד : www.ifema.es

ברצלונה : www.firarbcn.es

ולנסיה : www.feriavalencia.com

בילבאו : www.feriabilbao.com

3. אתרי אינטרנט שימושיים

משרדי ממשלה:

Name of Organization	Web Address
La Moncloa (PM Office)	www.la-moncloa.es
Ministerio de Economía	www.mineco.es
Ministerio de Asuntos Exteriores	www.mae.es
Ministerio de Hacienda	www.portal.minhac.es
Ministerio de Industria, Turismo y	http://www.mityc.es/es-ES/index.htm

Comercio	
Boletín Oficial del Estado (BOE)	www.boe.es
Instituto Nacional de Estadística (INE)	www.ine.es

בנקים ומוסדות פיננסיים:

Name of Organization	Web Address
Banco de España	www.bde.es
BBVA	www.bbvanet.com
BSCH	www.bsche.es
Caja Madrid	www.cajamadrid.es
La Caixa	www.lacaixa.es

ארגונים כלכליים:

Name of Organization	Web Address
Confederación Española de Organizaciones Empresariales (CEOE)	www.ceoe.es
Confederación Española de Pequeñas y Medianas Empresas (CEPYME)	www.cepyme.es
Consejo Superior de Cámaras de Comercio	www.camaras.org
Instituto de Comercio Exterior (ICEX)	www.icex.es
Instituto de Estudios Económicos	www.ieemadrid.es
Invest in Spain	www.investinspain.org
Comisión del Mercado de las Telecomunicaciones	www.cmt.es
Asociación de Ferias de España	www.afe.es

Name of Organization	Web Address
Oficina de Justificación de la Difusión - Medias in Spain	www.ojd.es
Cinco Días	www.cincodias.es
Expansión	www.expansión.es
La Gaceta de los Negocios	www.negocios.com
Actualidad Económica	www.actualidad-economica.com
Dinero	www.dinero.com

הערה: המידע במסמך זה הוא על סמך ניסיונה של המחלקה הכלכלית-מסחרית בשגרירות ישראל בספרד. מטרתו היא לסייע ליצואן הישראלי לספרד להבין את הסביבה העסקית הספרדית ואת ההזדמנויות הטמונות ליצוא הישראלי. אין לראות במידע הכלול בו המלצה לפעילות זו או אחרת וכל החלטה עסקית הינה על אחריותו הבלעדית של הגורם המבצע.